

17 -04- 2008

Čís.

1118

přil.

f

**Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury**

Bakalářská práce

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
katedra českého jazyka a literatury**

**Jazyk české menšiny v rumunském Banátě, konkrétně v obci
Rovensko**

**The language of the Czech minority in the Romanian region
Banat, specifity in the village Rovensko.**

Autor: Kateřina Schreiberová

Obor: Učitelství MŠ

Vedoucí práce: PhDr. Ludmila Štěrbová

Místo a rok vydání: Praha, 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu a souhlasím s využitím poznatků obsažených v této práci za předpokladu řádné citace.

V Praze.....

.....

Podpis autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucí práce/paní doktorce Ludmile Šterbové za to, že jsem mohla zpracovat vlastní téma a za odborné vedení v průběhu psaní. Dále pak panu Antonínu Šubertovi za poskytnuté materiály a čas, který se mnou strávil.

Anotace

Tato práce mapuje současný stav českého jazyka v oblasti rumunského Banátu, která je osídlená etnikem s českým původem, konkrétně obec Ravensca (čes. Rovensko). Z důvodu nedostupnosti jakýchkoli materiálů k tomuto tématu bylo potřeba zmíněnou obec několikrát navštívit. Zde jsem provedla několik rozhovorů a zabývala se i ústní lidovou slovesností. Analýzou získaných materiálů jsem se pokusila zjistit tamější současný stav českého jazyka.

Klíčová slova

Etnická menšina, Banát, obec Ravensca, historie oblasti, nářečí, ústní lidová slovesnost, středočeská a jihozápadočeská nářeční podoblast, fonetická transkripce.

Summary

This paper ~~is~~ describes the present state of the Czech language within the Romanian region Banat that is inhabited by a society with a Czech origin, esp. the village of Rovensko. I have had to visit this village not one due to the lack of information comening this topic. I have made numerus interviews and recorded the variol types of dialekt used in this region. After I analysed the gained information, I tried assess the present state of the czech language used here.

Key's words

Ethnic minoriti, Banat, village Ravensca, historie of region, language, folklor, dialekt of middle and southern Czech.

Obsah

Úvod	7
1. Teoretická část	9
Etnická menšina	9
1.1 Banát	10
1.2 Obec Ravensca (čes. Rovensko)	11
1.3 Historie oblasti	11
1.3.1 Osídlování oblasti Banátu	11
1.3.2 Historie vzniku české menšiny a jeho důvody	12
1.3.3 Odkud pochází původní přistěhovalci do Rovenska	13
1.3.4 Období první světové války	14
1.3.5 Období druhé světové války	14
1.3.6 Období po druhé světové válce	15
1.3.7 Současný stav	15
1.4 Škola	16
1.5 Český jazyk na Rovensku	16
1.5.1 Vlivy působící na český jazyk používaný obyvateli Rovenska	17
1.6 Nářečí	17
1.6.1 Středočeská podskupina nářečí	18
1.6.2 Typické znaky středočeského nářečí	18
1.6.3 Jihozápadočeská podskupina	19
2. Praktická část	21
2.1 Rozhovor č. 1	22
2.1.1 Hláskoslovné a tvaroslovné rozdíly	24
2.2 Rozhovor č. 2	26
2.2.1 Hláskoslovné a tvaroslovné	28
2.3 Rozhovor č. 3	30
2.3.1 Hláskoslovné a tvaroslovné rozdíly	30
2.4 Hlavní znaky jazyka používaného v Rovensku v mluvním projevu obyvatel	31
2.5 Stav českého jazyka v ústní lidové slovesnosti Rovenska	32
2.4.1 Charakteristika ústní lidové slovesnosti na Rovensku	32
Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky	35
Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky	36
Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky	37
3. Závěr	38
Seznam použité literatury	40
Seznam příloh	41

Úvod

Oblast rumunského Banátu je stále více turisticky oblíbená. Je proslavená především panenskou přírodou a pohostinností české menšiny, která tyto kouty obývá společně s jinými etniky. Po té, co jsem se o této oblasti dozvěděla, rozhodla jsem se vypravit se tam a poznat vše na vlastní oči.

Připojila jsem se ke skupině studentů a učitelů Střední lesnické školy v Trutnově. První dva týdny července roku 2005 jsme strávili na území Rumunska. Jako slavnostní zakončení zájezdu byla plánována návštěva české vesnice Rovensko. Autobus se jen těžko dostával do nadmořské výšky nad 800 metrů. Veškeré příjezdové cesty jsou v lepším případě vysypané kamením a v té době byly poničené povodněmi, proto jsme museli několikrát za cestu vystoupit a jít pěšky. Nakonec se před námi otevřel hustý les a objevila se malá obdělaná políčka. Přijeli jsme okolo páté hodiny ranní, právě se rozednívalo. Z první chalupy vyšel starší pár. Pohled na ně a vlastně i na celou vesnici připomínal silně obrázek z vesnického románu z devatenáctého století. Během procházek po vesnici se nabízelo takových pohledů mnoho: babičky v krojích, dědečkové vysedávající pod lipami, děti honily husy po návsi, starší šly na pastvu s koňmi a kravami. Každý srdečně zdravil. Jak jsem následně zjistila, měla jsem štěstí, že jsem mohla tuto vesnici navštívit právě se skupinou „lesáků“, neboť mají mezi místními obyvateli velmi dobrou pověst, a jsou vždy vítáni. Jeden večer jsme s nimi strávili zpěvem lidových písní za doprovodu harmoniky. Jaké pro mě bylo překvapení, když po třetí sloce písně Ach synku, synku pokračovali rovenští obyvatelé dalšími čtyřmi slokami (viz dále).

Moje druhá návštěva Rovenska se uskutečnila v srpnu roku 2007. V té době se tam konalo setkání rovenských rodáků. Na akci se sešlo mnoho lidí, byl připraven bohatý program. Jeho součástí bylo oživení tradice *pěkné hodinky*, zpěv a tanec, vystoupení dětí, tradiční mše, průvod, ale také výstava fotografií. Místní dívky a ženy byly oblečeny v tradičním slavnostním kroji. Během setkání rodáků jsem se seznámila s panem Antonínem Šubertem, který na harmoniku doprovázel děti při jejich vystoupení. Později mi nabídl pomoc při sbírání písní do mé práce, neboť jich zná velmi mnoho. Proto jsem si na místo suvenýru vezla domů prvních pár lidových písní.

Zatím poslední návštěva Banátu se uskutečnila na konci září roku 2007. Tentokrát nikoli ve společnosti lidí z lesnické školy, ale sama za doprovodu dvou přátel. Před cestou bylo nutné najít kontakt na někoho, kdo si v oblasti českých vesnic přivydělává dopravou českých turistů do Rumunska. Téměř okamžitě jsem se domluvila s bratry Petrem a Lojzou Hružovými ze Svaté Heleny. Od mnohých lidí se mi doneslo, že se Svatá Helena stala působením jedné cestovní kanceláře turistickou atrakcí lákající na pruhované peřiny všechny procházející turisty a tím, že ztratila veškeré kouzlo. Nemohu to sice vyloučit, ale my jsme měli naštěstí jinou zkušenost. Setkali jsme se opět s velice milými, usměvavými a přátelskými lidmi, kteří nám několikrát velmi pomohli. Od Rovenska, kde jsem se měla opět setkat s panem Antonínem Šubertem, nás dělily třicet dva kilometry a osm set metrové převýšení. Cesta trvala dva dny a jednu noc jsme strávily „u mlýnkůch“, což je soustava asi sedmi funkčních vodních mlýnů, které by mohl české vesnici Gerník závidět leckterý skanzen. Ráno jsme zde potkali pána, který nám ukázal tři mlýny v provozu a vysvětlil nám, jak se používají. Na Rovensku nás čekalo přátelské setkání s panem Antonínem Šubertem, společně se domluvili na návštěvě jejich domu v Pilníkově u Trutnova, kde tráví zimu.

Díky silným zážitkům z mých třech návštěv Rumunska se rozhodla svou práci zaměřit právě na téma české menšiny v Rumunsku. Samotná volba tématu také nebyla složitá, neboť mě k němu poutá můj osobní zájem o folklór.

Pokusím se pomocí srovnávání různých materiálů vyhodnotit současný stav českého jazyka v oblasti rumunském Banátě, konkrétně tedy v obci Rovensko. Pracovat budu s mluveným projevem, s češtinou užitou v ústní lidové slovesnosti, neboť se tyto oblasti odlišují nejen od stavu současného jazyka v České republice, ale zároveň také jedna od druhé. V mluveném projevu obyvatel se pokusím zachytit základní znaky rovenského jazyka, s výsledkem porovnáám texty sebrané ústní lidové slovesnosti.

1. Teoretická část

Etnická menšina

Minoritní skupina občanů státu, které spojuje společný rodový a rasový původ, národnost, zkušenosti, náboženství, sociální a kulturní znaky, především jazyk, obyčej, tradice, sociální rituály, tabu, životní styl, motivační a hodnotové struktury, mentalita i psychické zvláštnosti.¹

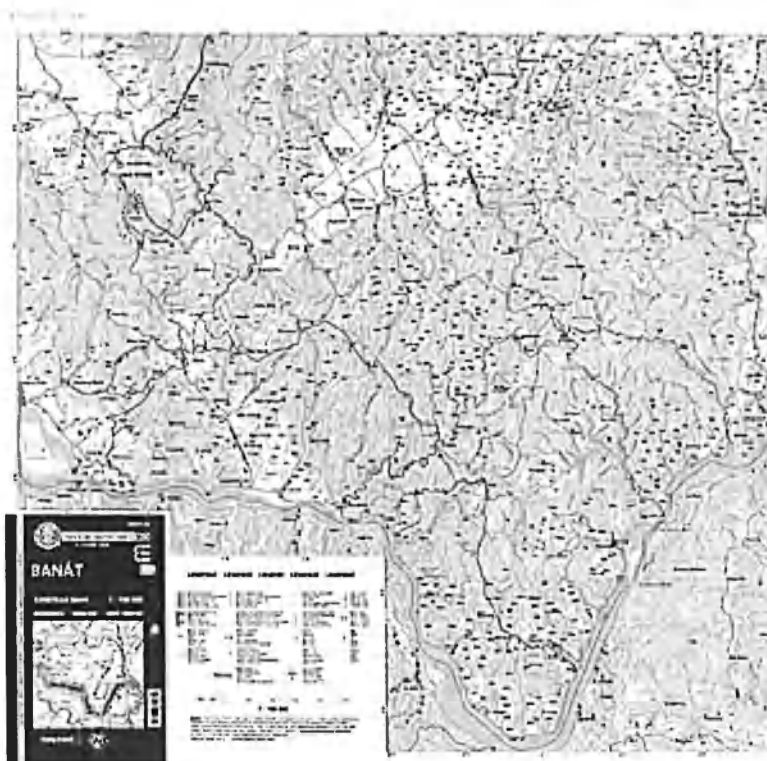
Termín „menšina“ není nijak univerzálně definován, a to ani v evropském právu, ale nejvíce užívanou bývá definice Francesca Capotortiho sestavená pro OSN v roce 1971. Podle ní je menšinou početně menší, nedominantní skupina občanů příslušného státu, vlastníci nějaké etnické, náboženské nebo lingvistické znaky odlišující je od zbytku populace, která musí projevit náznak společného úsilí o zachování své kultury, tradic, náboženství nebo jazyka.²

¹ KUČERA, Radek. ABZ.cz: slovník cizích slov: etnická menšina [online]. 2005 , 2007 [cit. 2007-11-22]. Dostupný z WWW: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&typ_hledani=prefix&cizi_slovo=etnick%E1+men%B9ina

² Euractiv : národnostní (etnické menšiny) [online]. 2004 [cit. 2007-11-22]. Český. Dostupný z WWW: [http://www.euractiv.cz/se/70/Narodnostni-\(etnicke\)](http://www.euractiv.cz/se/70/Narodnostni-(etnicke)).

1.1 Banát

Oblast nacházející se v jihozápadní části Rumunska. Jih Banátu je hornatý. Od Srbska jej odděluje Dunaj. Břehy se prudce zvedají do pohoří, jímž protéká řeka Nera. Pohoří je bohatě porostlé listnatými lesy. V době Rakousko-Uherské monarchie byla tato oblast důležitým strategickým bodem při ochraně říše proti vpádu turecké armády.

1.2 Obec Ravensca (čes. Rovensko)

Rovensko spadá pod střediskovou obec Șopotu Nou, leží přímo na jednom z hřebenů uprostřed Munții Almăjului ve výšce 866 m n. m. Vesnice byla založena roku 1827. V roce 1922 zde byl postaven římskokatolický kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, který byl vysvěcen na Sv. Martina. Vesnice má ze všech českých vsí nejmalebnější polohu, a proto je nejoblíbenějším cílem romantických cestovatelů. Život na hřebenech hor je však velice tvrdý, a to zejména v zimě, kdy je vesnice skoro zcela odříznutá od světa. To je zřejmě důvod rychlého úbytku stálých obyvatel. Roku 1925 měla vesnice 586 obyvatel, v roce 1991 žilo v obci 235 lidí, z toho 230 Čechů, a v r. 2002 něco přes 120 obyvatel.³

1.3 Historie oblasti

Na úvod této kapitoly je nutné osvětlit, že neexistuje žádný historicky objektivní písemný pramen z doby příchodu Čechů do oblasti Banátu. O rekonstrukci dějin osadníků se zasloužil Stanislav Špoula, jenž ve své diplomové práci zpracoval všechnu dostupnou literaturu.

1.3.1 Osídlování oblasti Banátu

V období Rakousko-Uherské monarchie patřil Banát k hraničním územím říše. Nepříliš velká hustota obyvatel rumunské a částečně srbské národnosti nevyhovovala monarchii, která se obávala o udržení své hranice. Mezi první, jež tuto oblast osídlili, patřili Němci, Francouzi z Alsaska a Lotrinska a Bulhaři.

V druhé kolonizační vlně se do hornatých oblastí bohatých na nerostné suroviny dostali horníci z Tyrolska a Štýrska, úrodná severní část Banátu byla kolonizována Maďary, západní Slováky, mezi kolonisty patřili také Chorvati, a dokonce pár rodin s původem italským.

³ DOKOUPIL, Ivo. Prázdniny u krajanů : Turistika v Českých vesnicích rumunského Banátu [online]. Člověk v tísni, 2006 [cit. 2008-02-08]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.banat.cz/index.htm>>.

1.3.2 Historie vzniku české menšiny a jeho důvody

Toto strategicky významné místo vyžadovalo větší počet obyvatel, kteří budou povinováni plnit vojenskou službu, a potřebovalo být hospodářsky silnější, aby byli vojáci zajištěni. Bylo potřeba kolonizovat i méně úrodné, ale neméně strategicky důležité oblasti, než byly osídleny doposud. Kromě vlivu vojska na kolonizaci se určitý podíl přičítá i podnikateli se dřevem Magyarlimu, který si najímal velkou zalesněnou oblast lesů v okolí vojenských hranic.

Tak byla založena první česká vesnice, Svatá Helena (pojmenovaná podle Magyarliho dcery, rok není přesně znám). Jako druhá byla založena vesnice Svatá Alžběta (v roce 1823).

Podle některých pramenů sem přišly v roce 1823 a 1824 padesát dvě rodiny a v roce 1825 dalších dvacet osm rodin.

Následně byla založena osada Bígr, resp. Sirinie, vzdálená čtyři kilometry od současné vesnice Bígr.

Kolonisté z Čech odcházeli v důsledku přeměny systému hospodářského systému, v situaci mnohých chudých rodin nebylo těžké podlehnout představám o „zemi zaslíbené“, jak ji vylíčili dva Magyarliho čeští spojenci.

Druhá kolonizační vlna vznikla na popud vojenského plukovníka Drasenoviče v roce 1826.

Rodinám připraveným k přesídlení byly slíbeny následující kolonizační podmínky:

- doprava na vozech do Vídně, z Vídně potom po Dunaji po prámech
- peněžní podpora 3-6 krejcarů na hlavu a den
- osvobození od daně po dobu deseti let (pokud jsou pozemky zalesněné), po dobu pěti let (pokud je půda vyklučená, ale neobdělávaná)
- osivo bude přiděleno zdarma, též dřevo na stavbu obydlí
- materiál na stavbu cest bude přidělen zdarma
- každá rodina dostane devět jiter orné půdy a tři jitra pastvin, jedno jitro pro stavení (v praxi ovšem docházelo k dělení tohoto přidělu mezi dvě rodiny.)

Tyto kolonizační podmínky byly zaslány českému guberniu s žádostí o pět set českých rodin.

V té době byla již připravována provizorní obydlí (samozřejmě vhodně strategicky rozmístěna). Mezi nimi je i Ravensca.

V Čechách se tato nabídka setkala s velkou odezvou především u nižších sociálních vrstev. Kapacita 500 – 600 rodin byla v krátké době naplněna a brzy jej přesahovala.

Docházelo však k nepokojům a zmatkům, a to již ve Vídni, kdy nebylo možné všechny rodiny nalodit na připravená plavidla. Bylo tedy nutné prokázat se potvrzením o vystěhování.

Na jaře v roce 1828 přijelo do Banátu celkem 506 rodin, mnozí lidé se ale ocitli zcela bez prostředků, neboť všechny peníze spotřebovali po cestě a museli se s nepořízenou vrátit zpět do Čech. Na žádost hraničářského pluku měl být pozastaven příliv Čechů do oblasti Banátu.

Mezi přistěhovalci vládla nespokojenost (nedostali to, co čekali, museli velmi tvrdě pracovat, úrodu jim ničilo krupobití a podobné rozmary přírody, neměli duchovní zastání, ani učitele). Na základě jejich stížností byla opět omezena kapacita obcí a některým obyvatelům byl povolen návrat do Čech.

V obci Rovensko tedy nakonec zůstalo 237 obyvatel.

Do obce Rovensko přišla ještě v roce 1837 část rodin obývajících vesnici Schöenthal.

1.3.3 Odkud pochází původní přistěhovalci do Rovenska

Podle gernické matriky (Rovensko spadalo pod gernickou farnost) byla většina původních obyvatel ze středočeské oblasti, konkrétně z oblasti Berounska a Hořovicka-

Beroun, Lochovice, Libomyšl, Lhotka, Zdice, Hořovice, Nežezín, Zbiroh a malá část z Kladenska a Slánska.⁴

1.3.4 Období první světové války

Do bojů první světové války museli vstoupit všichni muži starší osmnácti let, povolání vojáků bylo ve dvou vlnách. V období první světové války jsou osudy mnoha rovenských mužů spojeny s frontou v Rusku, někteří byli v zajetí na Sibiři (Špicel, Rubaš), sloužili u husarů, což vyžadovalo velmi dobrou fyzickou kondici. V období velké říjnové revoluce se jim díky nepokojům podařilo utéct ze zajetí, přeplavali Volhu na koních a dostali se až na Rovensko.

Voják původem z Rovenska (Fišer Anton) se v ruském zajetí dostal až do Taškentu, kde onemocněl malárií, tuto nemoc ale přestál a navrátil se do Rovenska, kde byl již považován za mrtvého z důvodu nedostatku informací.

1.3.5 Období druhé světové války

Polická situace v Rumunsku před začátkem druhé světové války nenahrávala zrovna pečlivé strategické přípravě, neboť docházelo k přeměně vlády, neboť král Karel druhý přistupoval nezodpovědně ke své funkci a jeho syn Mihai byl příliš mladý na to, aby mohl otce ve funkci nahradit, byl proto vytvořen takzvaný triumvirát, tvořený princem Mikulášem, patriarchou církve jménem Miron Cristea a královnou Helenou. Rumunsko bylo nuceno odsouhlasit kapitulaci dvou svých území a další ranou byl rozpad vedení státu. Do čela vlády se tehdy dosadil vojenský generál Ion Altonesco a udělal z Rumunska téměř vojenský útvar. Tyto změny se samozřejmě dotkly i mužů žijících toho času v Rovensku, kteří byli povoláni na dvoutměsíční vojenské cvičení. Hned v úvodu války byli někteří rovenští muži nuceni účastnit se války na Krymu, kde jich 6 padlo, devět bylo raněno a dva se stali celoživotními invalidy.

⁴ ŠPOULA, Stanislav. Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě. Praha, 1982. 184 s.

1.3.6 Období po druhé světové válce

Po skončení války nastalo v Rovensku další složité období, neboť do hospodářské krize Rumunska přišla také velmi tuhá zima, přemnožení kobylek a epidemie tyfu. Do toho všeho rumunská vláda zavedla ještě odevzdávání podílu vypěstovaných surovin státu. V této době byla podepsána úmluva mezi Rumunskem a Československem o návratu krajanů do původní vlasti, poněvadž bylo potřeba zabydlet vysídlené Sudety. Byli tedy povoláni učitelé, kteří pomáhali vyplňovat žádosti o reemigraci. V roce 1947 odjela první skupina reemigrantů. Ti byli přivezeni na území Chebu, kde jim tehdejší vláda poskytla pracovní příležitosti v oblasti průmyslové výroby.⁵

1.3.7 Současný stav

V současné době žije na Rovensku okolo stovky obyvatel, z toho je osm dětí navštěvujících základní školu. Mezi mladými lidmi přetrvává stále trend vyhledávat práci v Čechách, či v jiné oblasti Rumunska. Rovensko je jednou z nejmenších českých vesnic v Banátě. Věkový průměr obyvatel je velmi vysoký, úbytek obyvatelstva je vidět na každém kroku. Pro ilustraci v roce 2000 žilo v Rovensku okolo dvou set obyvatel, v roce 2002 se stav snížil na sto dvacet obyvatel a v současné době se toto číslo pohybuje okolo osmdesátky.

⁵ ŠPICEL, Alois, ŠUBERT, Václav. Rovensko. [s.l.] : [s.n.], 2007. 145 s.

1.4 Škola

Významným mezníkem v životě obce se stala stavba školy. V roce 1832 vznikla první škola, jejíž dřevěná budova byla zároveň kaplí. Tato škola se udržela až do roku 1860, kdy se gernický farář František Unzeitig domohl stavby nové školy od generálního ředitelství v Temešváru. Škola byla opět spojena s kaplí, ale tentokrát již zděná a údajně na místě, kde stojí škola v současnosti. Dnešní škola je z roku 1912. Do roku 1920 byla škola obecní, později byla zestátněna, což přineslo i povinnou výuku rumunského jazyka. V období socialistického režimu v Rumunsku pomáhala základní škole Střední lesnická škola v Trutnově, která neoficiálně zásobovala školu pomůckami a českými knihami a zprostředkovala pěti skupinám místních dětí navštívit Čechy. V současné době navštěvuje školu osm dětí. Škola je jednotřídní, pomůckami a knihami ji prostřednictvím nadace Člověk v tísní pomáhá doplnit vláda České republiky. Od roku 1991 sílil zájem české veřejnosti o tuto problematiku, a proto český jazyk ve škole vyučovala řada učitelů z Čech. Pro výuku českého jazyka slouží učebnice běžně dostupné v České republice. V současné době ve škole vyučuje slečna Jiřina Šubertová.

1.5 Český jazyk na Rovensku

Český jazyk je mateřštinou většiny obyvatelstva (až na jednu bilingvní česko-rumunskou rodinu). Vyučuje se zde po dobu čtyř let na základní škole, dětem jsou vštěpovány základy gramatických pravidel i informace o stěžejních osobnostech literatury a je jim rozšiřována slovní zásoba. Ne vždy bylo ale prosazování českého jazyka tak významné (zasloužili se o něj především duchovní a učitelé), v době druhé světové války nebyl vyučován vůbec, v období po druhé světové válce byl kladen důraz hlavně na znalost náležitostí potřebných k vyplnění reemigračního dokladu (Ferdinand Fiala, 1946-1947). Etnologická skupina kolem českého dialektologa Slavomíra Utěšeného prezentuje ve své knize České vesnice v rumunském Banátě⁶ Rovensko jako oblast užívající středočeské nářečí s prvky západočeského.

⁶ JECH, Jaromír. České vesnice v rumunském Banátě. Praha, 1992, Ústav pro etnografii a folkloristiku v Praze

1.5.1 Vlivy působící na český jazyk používaný obyvateli Rovenska

Na podobu českého jazyka v této oblasti samozřejmě působí rumunské etnikum, dalo by se říci, že většina slov nově vzniklých je v Banátě označena slovem rumunského původu, zároveň jsou slovy rumunského původu označeny předměty, se kterými se ve své původní vlasti vystěhovalci nesetkali. (Viz dále.) Setkáme se i s vlivem srbštiny.

Zeměpisné názvy jsou také rumunského původu, výjimečně srbského původu, k většině ale existuje i počeštěný název (Nový Šopot- Sopotu Nou, Rovensko-Ravensca, Šumice- Sumita, Dalbosef- Dalbošice).

Křestní jména se ale dávají téměř výhradně česká (Antonín, Lojza, František, Marie, Terka, Johan, Petr, Alena). V historických pramenech je příjmení vždy zaznamenáváno bez koncovky -ová, v současné době jsou možné oba způsoby, do českých nebo neoficiálních dokumentů je preferována přípona-ová na konci ženského příjmení.

Česká vesnice Rovensko si uchovala své vlastní specifické nářečí, které lze zaznamenat v mluveném projevu. Na stav českého jazyka měli velký vliv učitelé a duchovní, kteří v Rovensku působili. Ti svým způsobem pečovali o spisovnou češtinu a udržovali o ní u obyvatel povědomí prostřednictvím lidových písní, písní doprovázejících církevní obřady nebo prostřednictvím ochotnického divadla, které mělo na Rovensku výjimečnou pověst, obzvlášť za vedení pana učitele Jana Šuberta (rovenský rodák – 1916-1984), který zde vyučoval od roku 1940 do roku 1976, kdy odešel do důchodu.

1.6 Nářečí

Rozdíly mateřského jazyka vzniklé především tím, že změny v jazyce, jež probíhaly v průběhu staletí, se nikdy nerozšířily po celém území, také tím, že se společenský stav měnil v různých oblastech různým způsobem, což mělo vliv na slovní zásobu lidí a tudíž i na podobu jazyka.⁷

⁷ BĚLIČ, Jaromír. Nástin Česke dialektologie. Jaroslava Získalová. Praha : SPN, 1972. 464 s. Vysokoškolské učebnice.

1.6.1 Středočeská podskupina nářečí

Společná charakteristika čes. nářečí v užším smyslu nejplněji platí pro nářečí nacházející se v širokém pásu oblasti býv. země české, táhnoucím se zhruba od sz. k jv., sahající na severu na Mělník, Nymburk, Poděbrady, Kolín, Čáslav a Chotěboř, na jz. a na jih téměř po Rakovník, Příbram, Milevsko a Tábor. Existují ovšem také jevy speciálnější středočeské, i takové jevy jsou většinou však spojené s jednou nebo druhou sousední podskupinou, též s jinými nářečími.

1.6.2 Typické znaky středočeského nářečí

- a) Na rozdíl od jzčes. podskupiny je v slovních základech a v některých příponách pravidelně *-ej* také za dřívější *-í*, i po ostrých sykavkách, např. *c-ej-tit*, *s-ej-tko*, *voz-ej-k*
- b) Za původní skupiny *str' -*, *sr' -* a *čr' -* na počátku slov a ve složeninách je snad častěji než v jiných nářečích *tř-*, např. *třecha*, *utříhnout*, *tříbrnej*, *třep*, *třevo*
- c) Ve tvarech 2. a 3., 6. jedn. čísla ženského rodu tvrdého sklonění příd. jmen a rodových zájmen zobecněla hláskově náležitá koncovka 2. pádu *-í/-i*, např. [*s tí druhí strany*, *na tí druhí straně*] ✓
- d) Sloveso „být“ má v 2. Osobě jedn. ve funkci spony shodně s svčes. a střmor. nářečím tvar [*seš*]
- e) V slovesných tvarech 3. os. množ. Vládne sestava koncovek *-ou*, *-ejí*, *-aji*, (*-ejí*, *-ají/ ej*, *aj*), např. [*nesou*, *kupujou*, *...prosejí*, *umňejí*..., *volají*...]
- f) U sloves kolísajících mezi typem *maže – mazat* a *volá – volat* se častěji než v jiných nářečích vyskytují tvary 5. třídy, např. *vorám*, *voráš*...
- g) U sloves typu *spadne – spadnout* má přičestí min. a ještě více přičestí trp. ve srovnání s jinými nářečími poměrně častěji podoby s *-nu-* ve větším rozsahu než spisovná čeština, např. *seknul*, *stisknul*..., *slíknutej*, *vitříhnutej*... [*sek*, *st'ík*..., *slečenej*, *vytříženej* ...]⁸

⁸ BĚLIČ, Jaromír. Nástin České dialektologie. Jaroslava Ziskalová. Praha : SPN, 1972. 464 s. Vysokoškolské učebnice.

1.6.3 Jihozápadočeská podskupina

Nářečí jihozápadních Čech se odlišují od nářečí středočeských řadou společných znaků, jejichž hranice vytvářejí široký přechodný pás, protáhlý mezi oběma oblastmi ve směru od severozápadu k jihovýchodu. Krajiní hranice tohoto přechodného pásu probíhá od západního Rakovníka přes Hořovicko na jihozápadní Příbramsko a odtud k jihovýchodu přes jižní Sedlčansko a Voticko na Pelhřimovsko.

V širokém přechodném pruhu od této krajinné vymežující linie probíhají postupně k jihozápadním okrajům země zhruba paralelně hranice řady jazykových jevů, společných jzčeš. oblastí jako celku.

1. Ze znaků hláskoslovných je to zejména častý výskyt slovesných tvarů s tzv. přehláskou, jako *začel, nažel* nebo *nažil* (trávu), *tříst, zihst* proti obecnému i spisovnému *začal, našel, třást, zábst*.
2. Naopak je zde možno slyšet u staré generace a místo *e* u slov jako *čap/čep* (u rybníka), *fčala/fčela, břasa/vřes, sršáň/sršeň, jahla/jehla*.
3. Častější je zde výslovnost *cílit, cícha, síto, vozík* proti střč. *cejlit, cejcha, sejto, vozejk*.
4. Typická je dvojhláska ve slovech *rozhnout* (rozsvítit), *poučet* proti spis. *rozžehnout a půjčovat*.
5. Na venkově bývá slyšet redukovanou výslovnost samohlásek *i* nebo *y* v případech, jako je *s-lňice, mlnář* a ve slovesných přičestích *b-l, nos-l, chod'-l*.
6. Jsou zde rozdíly v délkách u slov dvojslabičných, jako *pína, plíva, slína* proti obecnému *pjena, pleva, slina* a také *plouh a kúš* proti *pluh a koš*. A opačně je zde zase krátkost ve slovesných tvarech *nest, vest, pect* proti většinově českému *níst, víst, píct*.
7. Zřídka se dnes už slyší starší výslovnost souhláskové skupiny *šl'* jako *chč* ve slovech *chčesl', nechčasnej*, spíše je slyšet zjednodušení v souhláskové skupině *stř-*, jako *třílet, tříkat, třep* a také *třevíc*.
8. Počáteční souhláskovou skupinu *kd-* u zájmen a příslovců, jako *kdo, někdo, kde, nikde*, vyslovuje stará generace často *hdo, něhdo, hde, ňihde* proti obecné výslovnosti *gdo, něgdo* atd.
9. V tvarosloví je pro tuto oblast charakteristický především nesklonný ustrnulý tvar příd. jm. přívl. *bratrovo* a také *sestřino* (syn, dcera, děti), u *sousedovo dom, na kovářovo*

zahradě atd., dále pak částečně nesklonná forma rodinného jména, např. (byli u nás) *Vlasákojc*, (potkali jsme) *Burešojc* a také *Radek Chmelíkojc*, *Vlasta Zemanojc*, na západní části jižních Čech (na Blatensku, Strakonicku a Písecku) se doposud slyší varianta (byli to) *Kubatouc*, *Franta Vosikouc*.

10. V tvarech slovesných je výrazným znakem vyrovnávání ve 3. os. mn. č. u sloves jako (oni) *umí*, *sází* stejně, jako *trpí*, *prosí*, tedy ve prospěch tvarů kratších. V rozkazovacím způsobu se u sloves typu *prosit* (kromě západočeských okrajů) často mění koncové souhlásky slovního základu *s, z ... v š, ž ...* např. *noš*, *poproš*, *neporaž*.⁹

⁹ VORÁČ, Jaroslav, Česká nářečí jihozápadní, Praha

2. Praktická část

Během pobytu na Rovensku jsem zaznamenala rozdíly mezi mluveným projevem mladší a starší generace. Zatímco nejstarší generace se drží původního nářečí a uchovává jej ve svém projevu téměř beze změn, mladší generace pomalu o původní nářečí v mluveném projevu přichází. Dochází k tomu z důvodu častějšího kontaktu s obecnou češtinou, neboť hovoří s turisty nebo s reemigrovanými rodinnými příslušníky.

Nelze ovšem říct, že by se toto pravidlo týkalo bez výjimky všech obyvatel, hovořila jsem s dětmi, které mluví původním nářečím, a lidmi pokročilého věku, kteří nářečí již téměř ztratili.

Jako respondenty jsem zvolila pana Antonína Šuberta a Marii Šubertovou, v jejichž mluvním projevu se vyskytují jak znaky současné obecné češtiny, tak původní nářečí, oba vypovídají o současném stavu českého jazyka v Rovensku,

Pro porovnání poslouží vyprávění Václava Paláta, jehož mluvený projev nese všechny typické znaky rovenského nářečí, což mohu posoudit i na základě vlastního kontaktu s obyvateli obce Rovensko (především s obyvateli pokročilého věku). Rozhovor zaznamenal při své studii banátských Čechoslováků v letech 1976 -1977 Zdeněk Salzman, americký antropolog českého původu.

2.1 Rozhovor č. 1

Vypráví Václav Palát narozen roku 1898, v Rovensku, v době pořízení rozhovoru mu bylo 78 let.

1. *Tadi jsem chodil do školi, co se choďilo dřívěj. Šest rokuch chodil do školi, vot šest' do dvanácti. Umňel anebo neumňel, diš prošlo šest let mu ve škole, uš višel školu ze školi, ať umňel psát a číst anebo neumňel, tak jak bilo. Se nestarali tak tenkrát vo deťi. Ale tak to bylo tenkrát, diš mi jsme eš' bili. Učil – japak mu říkali- Stojec Lazar, Lazar Stojec, to byl Srbák s Aradu. S Aradu bil tadi přijítej na školu, tam vocaď bil rozenej. Gde holt se učil učitelem, já sem se ho neptal, ale tadi bil učitelem.*
2. *Muj táta tadi se narodil. Já ničko vám nemůžu říct, ale jeho táta mislim...Diš šli s Čech, tenkrát, tak mi sme nebili Palát, mi sme byli...i náš děda bi bil patřil bejt Červenka, ale von zemřel po cestě, diš šli s Čech sem, a babička si vzala Paláta potom tadi snat uš, diš uš přišli na Rovensko, tak zato jsme zostali Palátové.*
3. *Táta se narodil tadi muj, tadi vocajď. mňel táta můj ženu ze Šumice. Ze Šumice pocházela. Jozefína – Pepka- se menuvala, vot nákejch Štikuch. Eš' tam mušej bejt, naše přátelé. Tak, jo...Tudle bil, nad námi zostával strejček Franta, jeden, náš táta bil dva, strejček Kadlík Palátojc tále bil tři, strejček Ferda bil štiri, strejček Venca pjet, co bil hajnim, strejček Johan šest a strejček Tonda sedum. Sedum bratruch, jo. Sestri dyje: teta Anča Kotvojce a teta Mandojc-ta bila vdaná u Manduch, tí říkali snat Marije- a teta Anča u Kotvuch bila vdaná. To bilo fšecky vot nás, vot Palátuch, bratři a sestri, jo.*
4. *Já sem mňel...mi sme bili tři na vojně, na maďarckej. Já sem Venca, Karel, ten bil mlači než já, Petr bil starší vo štiri leta než já, Jozef, bil vo šest starší než já-štiri bratři a nevlastní bil Tonda. Tak nás bylo pjet bratruch. Von bil nevlastní, protože táta, diš, se voženil prvne, tak vona mu ta žena jeho umřela a zostali po ní mu Tonda, jeden sin a dyje holki. A von se potom voženil po druhí, vzal si tu ze Šumice. A tuto bili jako nevlastní s námi, ale bili sme dohromady, tak sme virostli. Tak mi sme bili. Je to moc let a človjek to...něco pamatuju a něco uš ani nepamatuju. Tak.*

5. *Diš táta muj umřel, tak bila vojna. F patnactim roku táta umřel muj. A vojna se strhla ve štrnáctim. A táta náš diš umřel, tak já sem bil ešće doma, ešće jsem na vojně nežli Petr a Jozef, ti dva starší bili na vojně. Ten po tátoj jenom bratr, ten nebil na vojně ňikeraš, nebil človjek k tomu vojsku. To bil bratr nevlastní, Tonda se menuval.*
6. *Já mněl sedmnác rokúch, diš táta umřel. Tak já sem vostal s mámou a s tím bratrem mlačim, nejmláčim...Já potom šel na vojnu: f patnactim roku sme bili volaní mi kluci mladí, kerí sme mñeli vosumnác rokúch, do válki a Kadlík vostal doma a já sem bil ve válce f Itáliji první, roku jeden tisíc devjecet patnác.*
7. *Přišel sem do Itálie. Tam mně plezíruvali Talijáni: bil jsem rañenej tudle do kolena. Ešće sem aňi nedošel do fruntu, ale zabloudil náš obrlajtnant a vles mezi frunti, mezi dekunti, mezi Talijáni a mezi nás, a spamatuval se, tak nás vrátil honem spátki, se vrátili, tak Taliján mñe potřelil.*
8. *No tak sem bil ve špitále, kolik sem bil, a voňi mñe hnali spátki na frunt a tam sem bil, aš f šestnáctim sem se rostonal v léte, a dali mñe do špitálu. Ze špitálu, diš mñe pozdravili, tak mñe hnali do Jičina do Čech k českému regementu. Tam se handluval i náš regement, celej, tak mñe hnali tam. Z Jičina sem šel na ruskej frunt a tam mñe zajali Rusí roku jeden tisíc devjecet šestnác, f devatenáctim septembru nás zajali Rusí. A tam sem bil v Rusku zajatej dvacet měsíčuch, tam sem ten ruskej chleba jet, ten černej. Tam sem se nasitil chleba.*
9. *Živil sem tam dobře, dočista dobře. Jó, ale přišel ten čas, tak sem tam vocat' utek. Bil sem tam zajatej dvacet měsíčuch...Mñe diš zajali f šesnáctim roku na zimu, tak sme tam přišli do ňákí vesnice-Balín se menuvala, blíske Odese. Tam sme bili jednu zimu. Pak přišel čas na druhej rok, to zasejc nás přehandluvali z Balínu do ňákejch Zajištic. Tam sme bili na ...ňákou práci sme dělali u kraf.*
10. *A tam vocat' potom se strhlo u ňich revolucí, tak hnali nás Rusí do vñitřku do Ruska. A mi bisme vás zesrali, abi mi sme šli vás poslouchat, abisme šli do Ruska. Sme se skovali a utekli sme jim, utek sem domú, sem.*
11. *Tam jim se strhlo revolucí a mi sme mñeli fraj, že sme mohli utect. Pješki sem šel. Mñel sem peníze, koupili sme si jíst, nebilo mi zle, protože sme v Rusku...línej sem*

nebil a pak, diš tak to přide, nebili sme hloupí. Bili peňíze a bil sem mladej, a tak sem to protách. Pješki sem šel ve sňehu, sem tam vrat'vistoupil v zimně, dvacátího ounora ve vosumnáctim roku, a přišel sem domu aš třetího dubna, f aprílu. Trvalo to dlouho.

12. A že sem bil hloupej-bil sem kluk-přišel sem sem do Maďarcka. Tadi ešče bila válka s Talijánama. Voňi mňe pjekně oblíkli zasejc, viplat'ili heski vokolo mňe, tadi sme dostali vodláp, a mušel sem jít zas do Itálie na frunt a tam sem bil na frunt'e do konce. Tam sem sňed život, tam sem mušel jako pes. Tam sme toho skusili moc. Jo, tu s t'ima vojákama se naďelala jenom chudoba, se naďelala.

2.1.1 Hláskoslovné a tvaroslovné rozdíly

kd/d	diš, dibi
ú/úch	Rokúch, mněsícúch, Palátúch, Mandúch, bratrúch, Šťikúch, Kotvúch,
ji/jc	dřívjejc
vic/jc	Palátojc, Kotvojc, Mandojc
o/vo	vot, von,
7. pád v pluralu -ama	talijánama
ý/ej	ňákejch, hloupej, mladej, ruskej, raňenj, neschopnej, strejček, bejt
s/š	mušeji
i/í	Rusí, rusí, klucí, tří
rsk/rck	maďarckej
dš/č	mlačí
čt/št	štiri
é/ý	patnáctím, dvacátého, českímu, šestnáctím, tí, štrnáct'ím
hl/dl	tudle
rl/dl	Kadlík
kt/k	ňikeraš, kerá
s/z	z mámou
ct/c	vosumnác, šestnác, patnác
stř/tř	potřelil
ts/c	
jd/d	přide
ú/ou	ounora

Vypravěč Václav Palát podle amerického antropologa Zdeňka Salzmana užívá typické rovenské nářečí. Po důkladném prostudování textů a srovnáním s českým nářečními texty je patrné, že nejde o nářečí středočeské s prvky západočeskými, ale že je nářečí na Rovensku velmi silně ovlivněno jihočeskou nářeční skupinou. Shodné znaky, se kterými se setkáme, jsou: zjednodušení v souhláskové skupině *stř* na *tř* [*třecha, třílet*], částečně nesklonná forma rodinného jména, např. [*Palátojc, Mandojc a Zaprocházkojc*]. Změna *š* proti spisovnému *s* ve slovesu *muset* [*muším, mušíš, mušel*], některých jihočeských oblastech se dokonce setkáme se změnou v koncovce *-ovat* v *-úvat* [*menúvala, handlúval*] a s rozšířením koncovky *ů-* v druhém pádě rodu mužského na *-ůch* [*rokůch, mněsícůch, Mandůch*]. Změna samohlásky *ú* na začátku slova v dvojhlásku *ou-* [*ounor, ouřaduje*], změna patrně morfologického původu *i/í* *mužie, vlci* [*tří, rusí, klucí*]. Samozřejmě zde nalezneme i prvky obecné češtiny jako je *ej* proti spisovnému *ý* [*heskej, mladej*]. *Kd/d* [*diš, dibi*], v jiných případech se setkáme s *kd/gd* [*gdo, gdi*]. Ve tvarech 2. a 3., 6. p. jedn. čísla ženského rodu tvrdého sklonění příd. jmen a rodových zájmen zobecněla hláskově náležitá koncovka 2. pádu *-í/-i*, [*z druhí stani*], *kt-* se zúžilo na *k-* [*kerej, ňekerí*]. Tímto nářečím mluví, jak jsem během svého pobytu zaznamenala, valná většina starších obyvatel Rovenska.

2.2 Rozhovor č. 2

Vypráví Šubert Antonín, narozen v roce 1934 v Rovensku, navštěvující ČR.

- 1. To se spívá na posvícení. Na tos' tam bila, diš tam bila ta pječná hoďinka, no to se ždicki zalo ot tí nejstarší a ono se choďilo po fšech, a diš tam přišli, tak tam tohle spívali. No a tam něco dostali, něco se dostalo. Tagže to bila slivovice vařená, slazená, ješće horká, koláče, šiški a tak. A pak, kerá potom tam mňela toho sviho, tak mu dala, anebo šla k tomu, kerího mňela ráda a on to přímul od ní. A někerí, diš třeba on to pozoroval, že bi on moh' to dostat, ale stonal si na někerou, kerá bila dál, tak on tam rači nešel, abi nemusel to jako odřít. A to se spívalo pořát dokola, diš se přišlo k tim lidem, za to sou tadi ti tečki, tak za to se dalo to jejich meno. Jako ke komu se přišlo. Tohle bila ta tradice. No a diš se šlo dál, tak tam bili náky jiňi.*
- 2. Ona ta vesnice bila velká, to je vid'et na těch snímčích někerích, co tam bilo lidu. A neňi to tak dávno, co šlo tak. Je tam hodně prázdných (domů), ale oňi začli choďit poslední léta i přič nejen do čech, protože do čech nebila taková birokracie, tolik se nemohlo dostat jich, padesát let, jako že bi se jich tam tolik dostalo. To toho štiricátího osmího, v padesátím roce to bila poslední reemigrace, to bila taková smlouva mezi rumunskem a českem, že tam přišli a bili tam asi rok, učili ve škole češtinu a přitom dělali ti formaliti., pro ti kerí chťeli jít, taki sme to měli udělaní v štiricátím sedmím, jenomže táta pak nějak, mu bilo líto polích. Můj táta umřel, diš mňel vosumdesát tři, a uš je to devadesát pjet, hm, dvanác rokůch. Ted' ti pole stejne tam zůstanou, není tam lidí.*
- 3. Tahleto bilo na Velikonoce, to je tadi takovej zvík, že se tadi zavážou zvoni o Zelenim štrviku, v katolických kostelech. O Zelenim štrviku se ešće ráno zvoňi klekáňi, to je den, co zradil Jidáš pána Ježíše, ale pak uš ne. Sou zavázani zvoni na velkí pátek, na bílou sobotu aš do večera. Na skříšeňi uš se pak nějak zvoňilo, ale se nezvoňi aňi na skříšeňi, to aš potom and'el páne, to uš se zvoňi a nespívá se „And'el páne“, ale „Raduj se, nebes královno“. A pak choďeji d'eti s tema řehtačkama a na místo toho zvoňení, diš má se sezváňet, tak oni choďej po vsi a maj takoví*

klepačky a řehtačky a taki ti, co se tlačeť, bilo to tam na půdě, jak si spala. To bilo tam na druhí straně přehození, no já tam bil eš'ě potom, já sem tam dával seno eš'ě a bili tam sánki, sánki, ti železní sanice a ti tam nad tím průjezdem, ne tam jak je seno, ale z tí druhí straní. A to chodeť místo toho, abi se vizváňelo a lidí vjedeť, že maj jit do kostela. Třeba tak v jedenác, něgdi uš v deset uš se chistaji a potom lidu uš je u kostela a oňi řehtaji uš jenom kolem kostela. A to oňi d'elaj tagle štvrtěk, pátek, f sobotu, ješ'ě na to skřišení do kostela a pak v ned'eli ráno chodí po vsi po vajíčkách. A tagle to spívají. To se tak zaformovalo, uš někerí bili afón, to jak děti chodíli do školi, uš ani nespívali, afón bili a oňi to spívali rovňe fšechno. Mi sme to spívali ješ'ě heski.

4. *Ale jo a oňi pospíchali, diš psali tu kníšku, abi ji dopsali do toho setkání a moc toho tam nedali, třeba o prvňí svjetovej válce, to bilo takovích legent a tam se píše, že o prvňí svjetoví válce se málo co v pamněti zachovalo.*
5. *Tohleto je, to sem nigdeš neviděl v žádnim spjevňiku, aňi v žádní jiní vesňici sem to neslišel spívat. To bila taková hra. A f tom kostele nahoře's bila? Jako sou, někerí češi jako sou hodně drzí, tam fšechno nafaťili a nafilmovali. No a to harmonium, oňi sou tam dva, to jedno se pokazilo, oňi se mi tam ulámali nějakí ti jazejčki, to bilo foukací, šlapací foukací, no a hodně sem tam šlapal na to, abi to vidalo zduch, no a oňi se ulámali a pak sem musel hrát s pjeti bečkama a s pjeti křiškama, protože fšechni bili polámaní a něk sem se to naučil, eš'ě sem bil mladeť. Já tadi píšu šude měkí í, já sem se neučil aňi jednu hoďinu česki, žádnou. Neučilo se vubec, aňi jednu hoďinu sme se neučili, aš potom, já sem totiš odešel z Rovenska, já sem šel do Božovic do školi a on tam potom přišel potom nákej pán Fiala, tadi z Čech a to uš potom učil češťinu, habička ješ'ě trochu chiťila, jenomže on málo učil, jenom tu češťinu učil ale oňi se to ti žáci nenaučili, protože on mňel úlohu, mňel tu, abi naverboval ti lidí. On bil asi z Fridku Misku a on bil zlej, takovej velikeť, vječí něš já. On nebil učitel. Oňi to bili visokoškoláci tam daní, on měl úlohu ten dvajleteť plán, ta dvojletka, jestli si se to učila v dějinách.*

2.2.1Hláskoslovné a tvaroslovné

kd/d	<i>diš</i>
vž/ž	<i>ždicki</i>
vz/z	<i>zalo</i>
é/ý	<i>tí</i>
vš/š	<i>šechno, šech, šechňi</i>
kt/k	<i>kerá, ňekerí,</i>
é/í	<i>svího, jini, kerího</i>
jm/m	<i>přimul, meno</i>
ovat/úvat	<i>pozorúval</i>
dš/č	<i>rači</i>
č/y	<i>tim</i>
é/ý	<i>uďelani, ňákí, zavázani, st'iricátim sedmím, přehození, někeri, takových, druhí, kerí</i>
čt/št	<i>štiricátim, štrvrtek,</i>
o/vo	<i>vosum</i>
ů/ůch	<i>rokůch</i>
a/y	<i>ti</i>
í/ejí	<i>choďejí</i>
í/ej	<i>choďej, vjeďej</i>
í/i	<i>jit, chistaji</i>
ct/c	<i>jedenác</i>
jí/j	<i>ďelaj, maj</i>
kh/g	<i>tagle</i>
vz/s	<i>skřišeňi</i>
é/ej	<i>svjetovej, tej</i>
e/eš	<i>ňikdeš</i>
í/ej	<i>jazejčki</i>
vz/z	<i>zduch</i>
eja/á	<i>ňák</i>
je/e	<i>eště</i>
ý/ej	<i>mladej</i>
tš/č	<i>vječí</i>

Pan Antonín Šubert navštěvuje pravidelně rodinu, která žije v České republice. Tráví zde zimní měsíce, navštěvuje úřady, obchody, setkává se skrze média a literaturu se spisovnou češtinou. To se samozřejmě podepsalo i na jeho mluvním projevu. Jeho mluvní projev ovšem vykazuje především obecnou češtinu, on sám tvrdí: [„já už jsem nářečí stratil, jak tu sem dlouho“]. Přesto jsou patrné jisté rozdíly. Například se zde používá slova rumunského původu, důsledně nepoužívá ani český slovosled. Specifika rovenského nářečí používá velmi zřídka a téměř ve všech případech se váže vyprávění k Rovensku. Pan Antonín Šubert zastupuje skupinu Čechů, kteří často navštěvují Českou republiku. Téměř spisovnou češtinou mluví také slečna Alena Šubertová, která do letošního září žila na Rovensku, kde byla učitelkou, a nyní je také v ČR. Vliv na její jazyk má častý kontakt s turisty, setkávání se se spisovnou češtinou v učebnicích a také absolvované kurzy pro učitele českých menšin, které probíhaly v ČR.

2.3 Rozhovor č. 3

Hovoří Marie Šubertová, narozena v Rovensku v roce 1942, navštěvující ČR

1. Kolikrát v noci nemůžu spát, tak si spomenu na všelijakí písničky, ale diš si na ně mám spomenout, tak si nespomenu. Já aš v noci si na ňákí spomenu, tak muším stát a napíšu je, ale na všelijaký starodávni si spomenu, ale jak fstanu, tak už je zapomenu a pak už si nemůžu spomenout. To já sem našim holkám vnučkám spívala taki takoví písničky, sem si na ni spomněla, tuta je taki heská. „Na tom prajžskim mostě“, to já nevím, jestli je ňegde v ňákim spjevniku. To je takovej jako čardáš. Pak spívala sem jim ješće tudlectu „Krásná pasačka ovečky pásla“, holkám sem ji spívala jako pravnučkám a taki „Růžičko červená krvi pokropená“, to oňi chtěli furt, abich jim spívala. Ešće sem si spomněla „Toulali se mládenci“, tu ste spívali? A tu „Po vandrokách“, to sme spívali, diš sme chodili s holkama na táčky. Tagle sme se drželi a spívali sme a kluci šli za námi. Gdopak nás ji učil, tudletu písničku, snat teta Lenka? Mi sme se hodně naspívávali na tom Rovensku, te’ už holt se tolik nespívá.

2. Barbora se neslaví jako svátek, ale diš je jako v týdnu, tak třeba, diš je to při pondělku, tak je to ta neděle přet t’im, a diš je to v sobotě, tak je to muši zase bejt ta neděle po tom. Oni ti vánoce a ten novej rok ti maj takovou atmosféru, takovou sváteční. Oni se tam ti písničky jako nespívali, jen tak jako na ti svátky a potom je to takoví milejší. Mi máme tadi ti koledi všichni.

2.3.1 Hláskoslovné a tvaroslovné rozdíly

é/ý	<i>Fšelijakí, takoví, starodávni, prajžskim</i>
kd/d	<i>Diš, dopak</i>
vz/s	<i>spomenout</i>
s/š	<i>muším</i>
sloučení ňeja/ná	<i>ňákí</i>
ý/ej	<i>Takovej, novej</i>
kh/g	<i>tagle</i>
<i>Chod’it na táčky</i>	<i>Chod’it na kus řeči</i>
<i>Je to v sobotě</i>	<i>Je to v sobotu</i>
<i>Pak spívala sem jim.</i>	<i>Vliv rumunského slovosledu.</i>

Paní Marie Šubertová taky tráví mnoho času pobytem v České republice, na rozdíl od pana Antonína se ji ale méně přizpůsobuje. Proto si její mluvní projev uchoval více znaků typických pro rovenské nářečí. Nezanikly zde ani prvky jihozápadočeské nářeční podskupiny. Důsledně používá změkčení kmenové hlásky ve slovesu muset [*mušet, muší*], změnu patrně morfologického původu i/i [*klucí*]. Ve vyprávění se nachází i archaické úsloví (chodit na táčky). Ačkoli v sebraném textu nejsou slova rumunského ani srbského původu, patří do její aktivní slovní zásoby, vliv rumunštiny lze pozorovat na převráceném slovosledu.

2.4 Hlavní znaky jazyka používaného v Rovensku v mluvním projevu obyvatel

Ze všech dostupných materiálů o původu prvních obyvatel Rovenska vyplývá, že pochází ze středních Čech, a proto by se dalo předpokládat i to, že jejich nářečí bude základními znaky patřit ke středočeské nářeční skupině. Po podrobnější studii jazyka ovšem nalezneme i prvky jihozápadočeské nářeční skupiny a samozřejmě i obohacování slovní zásoby o slova s původem srbským a rumunským.

1. Znaky hláskotvorné – slovesné tvary s přehláskou - [*viplíla*], proti spisovnému vyplela.
2. Změna ovat/úvat- [*spamatúval, menúval*]
3. Typ imperativu se změkčením kmenové hlásky ve slovesu muset [*mušet, muší*].
4. Využití ustrnulého tvaru zpodstatnělého kolektivního označení rodinných příslušníků s nářečními obměnami hláskovými [*Palátojc, Zaprocházkajc*]
5. Disimilační zánik k- změna kd/d není důsledně dodržovaná [*diš, dibi*]
6. Využití nového perfekta [*bil přijítej, bil rozenej*]
7. Změna koncovky ů/ůch v genitivu masculina [*rokúch, bratrúch, mněsícúch, Šubrtúch*]
8. Změna ú/ou tento rys se zachoval spíše u starších obyvatel [*ouředník, ounor*]
9. Skloňování přivlastňovacích přídavných jmen podle vzoru mladý) [*Frantovej*]
10. Záměna ř/r typická pro středočeskou nářeční skupinu [*někerí, dobrí*]
11. Zjednodušení čt- v št- vyskytuje se téměř pocelém území [*štrnáctím*]
12. Spodoba znělosti v proti f- středočeské nář. [*fitom, dříf*]
13. Fakultativní změna -r-l v -dl- v nepřímých pádech, známo z pražského nářečí [*Kadlík*]

14. Obohacování slovní zásoby o slova rumunského původu (př.: *afón* – nehupební, *čitro-limonáda*, *fojě*-oplatka, *kazan*-kotel, destilační přístroj, *kamín*-kulturní dům, *kasetofon*- magnetofonový přehrávač, *numero*-číslo popisné(do rumunšiny z lat.), *sarmi*- pokrm ze zelí a masa)
15. Slova německého původu (*hausplac*-dvorek, *krchov*- hřbitov, *joch*- jednotka plošné míry)
16. Slova srbského původu (*napuštění*- opuštěný, *baš*- zrovna, právě, *živit*- žít)
17. Slovosled se podobá rumunskému (*bych mušel se na to podívat*)

2.5 Stav českého jazyka v ústní lidové slovesnosti Rovenska

Obecně je jazyk ústní lidové slovesnosti jakýmsi specifikem, neboť prochází oproti aktivní slovní zásobě pouze drobnými změnami. Stejně jako Čech mluvící obecnou češtinou uchová v písni nářečí například valašské, zůstal pravděpodobně i jazyk písní na Rovensku v původním stavu. Měl by být tedy nositelem prvků nářečí typických pro tuto obec. Ve skutečnosti tomu tak není. Pro tuto situaci je ale velmi jednoduché vysvětlení. Mnohou ústní lidovou slovesnost přivezli do této oblasti učitelé, kteří zde působili, ale nemluvili nářečím. Ti rozšiřovali tyto ústní lidovou slovesnost prostřednictvím výuky ve škole a zároveň byli také i patrony, když ne přímo členy rovenské muziky, a proto měli přímý vliv na podobu jazyka v písních. Dalším faktem je, že si naši krajané přivezli ze své původní země nejen písně lidové, nesoucí jejich nářečí, ale také písně populární, které mohly být zpívané obecnou češtinou, nebo dokonce jiným nářečím. Ústní lidovou slovesnost jsem sbírala Rovensku, některé písně a pověsti z první světové války jsem potom získala během návštěv u Šubrtových v Pilníkově, čerpala jsem i z dostupné literatury.

2.4.1 Charakteristika ústní lidové slovesnosti na Rovensku

Písně- jedná se především o písně v durových tóninách, v tříčtvrtečním a dvoučtvrtečním taktu. Mohli bychom je rozdělit do tří kategorií. Do první kategorie patří písně, které se zpívají pouze při určitých příležitostech, mezi ně patří písně svatební, písně vánoční. Do druhé kategorie potom zařadíme písně, které se zpívají při běžných zábavách, nebo k práci na polích. Třetí zcela odlišnou kategorií jsou písně církevní. Tato kategorie se od ostatních liší

tím, že není pochyb o její původní podobě, neboť materiál, ze kterého písňe pochází, se zachoval (příloha č. 3).

Říkadla- krátký literární útvar určený především dětem, doprovázel dětské hry, činnosti a také byl spojený s různými svátky.

Vyprávění- vyskytují se zde vyprávění pověrečná, ve kterých vystupují různá nadpřirozená stvoření, vyprávění ze života běžných lidí, pohádky a pověsti.

Písňe svatební

Písňe svatební doprovází svatební obřad, většinou se jedná o písňe, v nichž se nevěsta a ženich loučí se svobodou, loučí se s rodiči a děkují jim za péči. Vzhledem k tomu, že je v katolickém Rovensku ještě stále svatba především církevním obřadem, obrací se v některých slokách svatebčané k bohu.

Písňe vánoční

Jsou to písňe oslavující narození Ježíše Krista, vedle písni z kostelních zpěvníků se zpívají během půlnoční mše a dalších mší konajících se o vánočních svátcích. Rovensko má velmi bohatý repertoár vánočních písni (příloha č 2.9), patří mezi ně i jakási obdoba Rybovy České mše vánoční, jejíž autor je bohužel neznámý. Tato hudební hra popisuje události ze dne narození Ježíše a cestu pastýřů do Betléma. Role jsou rozděleny mezi sbor a sóla. Představení je hráno během půlnoční mše. Kromě církevních motivů ve vánočních písňích se dochovala i říkadla k tzv. ovazování stromků a jiným vánočním tradicím pohanského původu, které neodmyslitelně patří k folklóru této menšiny (příloha č. 2.10, 2.12)

Píseň k posvícení

Kostel Neposkvrněného početí panny Marie byl vysvěcen o svátku svatého Martina, proto se zde každoročně v tomto čase koná posvícení (svátek oslavující posvěcení kostela). Tento svátek doprovází tradice Pěkné hodinky, což je slavnost, při které průvod mládenců za doprovodu muziky obchází každé stavení od stavení s nejstarší dívkou ve vsi po nejmladší. U každého stavení se zpívá píseň „Martinská“(příloha č....). Hosté jsou pohoštěni a společně s hostiteli pokračují k dalšímu stavení. Slavnosti se stejným průběhem jsou známy i z různých oblastí Čech (Vejvanovice – *Vejvanovický věneček*), pojmenování slavnosti Pěkná hodinka zase nalezneme např. na Rakovnicku, kde se ale jedná o sousedskou zábavu.

Lidové písně

Jsou to písně, jejichž obsahem je život obyčejných lidí. Nalezneme témata milostná, témata týkající se sporů mezi rodiči a dětmi, témata týkající se odchodu chlapců do války. Jedním z významných druhů jsou písně baladické, na Rovensku je jich velké množství (*Slunce se směje, Bud' shohem, Milko drahá, Když jsem já šel přes háj jedenkrát*). V písních se objevují místní názvy obcí (Rovensko- *Vyjdu já si na vršíček, Ta rovenská omladina, V zeleném háji, Háječku, háječku, Daleko, široko, Gerník- Po Vandrokách, Háječku, háječku*). Dunajem se v jihočeských písních označovala jakákoliv řeka (Za Dunaj, holka za Dunaj – píseň, jižní Čechy), a proto nelze určit, zda se jedná o místní veletok, nebo o označení řeky obecně. Některé pasáže písní jsou známé z písní zpívaných v Čechách i na Slovensku (*Husaři, husaři- píseň Berounsko- první sloka obsažena v písni Chovejte matičky, chovejte synáčky,- Spolek zkušených spevůl- Slovensko- poslední sloky shodné se slokami písně Háječku, Háječku*) Objevuje se zde i prolínání s ústní lidovou slovesností ostatních vesnic (*Okolo Sněhový teče voda, 6.-9. je sloka shodná s posledními slokami písně Háječku, háječku*).

Velikonoční písně a říkadla

Velikonoční tradice mají stejně jako u nás základ jak v církevních, tak v pohanských svátcích. Církevní tradice začínají svazováním zvonů na Zelený čtvrtek, pokračuje obcházením dětí s řehtadly a tlukadly. V průběhu velikonočních svátků se konají mše připomínající ukřižování a z mrtvých vstání Ježíše Krista. Mezi tradice se základem v pohanských svátcích patří vytloukání píšťalky a koledování vajíček.

Zaříkávadla

Jedná se o velmi zajímavý útvar ústní lidové slovesnosti. Byly mu přičítány léčebné schopnosti. Často se jednalo o jedinou pomoc, kterou bylo možné poskytnout nemocnému, neboť lékaře nikdy v této obci neměli. V současné době se již příliš nepoužívají.

Pohádky

Známé jsou pohádky Boženy Němcové a Karla Jaromíra Erbena, které postupem času prošly drobnými změnami (*O třech vlasech děda Vševěda- na Rovensku O Sudičkách, postava děda Vševěda zmizela*).

Pověsti

V povědomí mají obyvatelé Rovenska velké množství pověstí, už jenom samotný příchod prvních obyvatel Rovenska je opředen mnoha legendami (např. o zlodějích obývajících místa, kde teď stojí náves), další pověsti se váží na období obou světových válek a samozřejmě i významných událostí ve vesnici.

Po Vandrokách

Po vandrokách teče voda dolů, pot' má milá, povandrujem spolu.

Jaké bi to bilo vandrování, diš mi nejsme spolu odávání.

Na Gerňice štiři kněží kážou, pot' má milá, at' nám ruce svážou.

Svážou, svážou, ale nerozvážou, aňi nám to lidi nedokážou.

Jak bi nám to lidi dokázali, abi nám ti ruce rozvázali.

Paňi mámo, heskou ceru máte, ale že ji doma nemíváte?

Gdibiste ji doma mívávali, heskí chlapci bi k vám chodívali.

Naše cera, ona doma neňi, ona pleje pšeniči na poli.

Diš pšeniči, pšeniči viplila, kumpanije husarú přijela.

Vítám já vás, páňi husarové, videli ste pořešení moje?

Videl, videl, ale zabitého, leží šavle, leží vedle něho.

Leží, šavle celá skrvácená, že jest má Andulka uplakaná.

Řekněte ji, abi neplakala, abi na mňe dvje léta čekala.

Po dvou letech, že jí něco fškážu, takového za podvaski vážu.

Za podvaski, za zlacení přeski, to nám zbito, z tí falešni láski.

Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky

jď/t'	pot'
kd/d	diš
čt/št	štiři
e/í	vyplila

„Třile“

*Šel pán Ježíš s paňinkou Marijí, potkali soutce třiceťi tři let. Kam vi třiceťi tři-le/t/ dete?
Mi deme k tomuto /Jozefovi/ klobi lámaťi, žili trhaťi, krve ubíraťi, mosku rozlévaťi. Já vás
třiceťi tři-le/t/ viháním, ne z vůle mé, z vůle Boha otce, do šípčí, do trní, do marastu, tam se
válejte, špláchejte, píchejte, bodejte, jak sami chcete, tomuto /Jozefovi/ kloubi, bolbřich dnes
celé tělo na pokoji nechejte. K tomu mu dopomáhej Bůh otec, sin i duch svatí.*

Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky

ou/o	kloby
jd/d	dete
tvar infinitivu s ti	lámaťi, trhaťi, ubíraťi, rozlévaťi

Proti uhranutí

*Ušknula-li tě panna, ať je ti pomoci pana Marija, ušknula tě žena, ať je ti pomoci svatá Ana,
ušknul-li tě mládenec, ať je ti pomoci svatí Vavřinec, uštknul-li tě muž, ať je ti pomoci svatí
Jozef, svatí Ján. K tomuš ti dopomáhej...*

Proti znamení

*Neroste znamení, jako neroste kamení ot pána Krista narození, aš do pána Krista aš do pána
Krista skříšeňi. Amen.*

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Šel jest pánbu

*Šel jest pánbu, šel do ráje, Adam za ním pospíchaje.
Diš sou přišli prostřet ráji, pánbu praví Adamovi.
Ze všech stromů požívejte, jen jednoho vinechejte.
Kerí stojí prostřet ráje, modrím kvítkem prokvétaje.
Učinił se ďábel hadem, podvet' Evu i s Adamem.
Utrh' japko velmi prutce, a podal ho Evě v ruce,*

*Jes Adame, jes to japko, coš jest po něm velmi slatko.
 Tak se obá prohřešili, z ráje ven vyhnáni bili.
 Dal jim pánbu po motice, a poslal je do viňice.
 Bješte, hješte a kopejte, chleba sobje dobívejte.
 Neš se chleba dokopali, tak se obá naplakali.*

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Hláskoslovné a tvaroslovné odchylky

k/d	<i>diš</i>
js/s	<i>sou</i>
bl/p	<i>japko</i>
kt/k	<i>kerí</i>
a/á	<i>obá</i>
tvar slovesa	<i>diš sou přišli</i>

Otloukání píšťalky

*Otloukej se, písťaličko,
 otloukej se dost,
 koho potkáš na tom svjetě,
 hraj mu pro radost.
 Potkáš-li slepičku,
 dá ti vajec čepičku.
 A ten kohoutek,
 zlatí proutek,
 na heskou písničku.*

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

3. Závěr

Český jazyk obyvatelů obce Rovensko je ovlivňován mnoha vlivy, které se podílejí na jeho současné podobě. Aby bylo možné sledovat jeho vývoj, musí se nejdříve poznat nářeční základ, jehož aktivně používá nejstarší skupina obyvatelstva.

Jsem přesvědčena, že kniha České vesnice v rumunském Banátě od Jaromíra Jecha, et al.¹⁰ není jediná, ve které je alespoň částečně vyhodnocen dialekt českých vesnic, ale nenalezla jsem jinou odbornou knihu, ve které by se o nářečí v obci Rovensko psalo. V knize je rovenské nářečí zařazeno do skupiny středočeské s prvky západočeské nářeční podskupiny. Má práce spočívala v porovnávání nářečních textů z Čech a z Banátu, dospěla jsem ale k přesvědčení, že je nářečí na Rovensku velmi silně ovlivněno jihozápadočeskou nářeční skupinou.

V knize České nářeční texty¹¹ jsem našla ukázkou nesoucí všechny znaky rovenského nářečí. Tato ukáзка byla sebrána v jihočeské obci Žichlice. Všechny obce, ze kterých pocházeli první obyvatelé Rovenska, se nachází ve středních Čechách, tudíž by odpovídala středočeská nářeční skupina. Ovšem přesnou podobu jazyka, který si přinesli z Čech, nelze nikde dohledat. Kvůli tíživé situaci, ve které se tato skupina ocitla, pravděpodobně nevznikalo v období přistěhovalecké vlny žádné písemnictví, nebo se alespoň žádné nedochovalo.

V době poměrně veliké izolace od Čech, která trvala okolo sta let, měly vesnice možnost česky komunikovat pouze jedna s druhou. Vzhledem k tomu, že obě nejbližší vesnice od Rovenska (Gerník -15 km a Bígr-30 km) spadají pod jihočeskou nářeční podskupinu, je možné, že mnoho znaků jihočeského nářečí obyvatelé Rovenska pochytili právě od okolních vesnic. Ačkoli nepatřila setkání s obyvateli z okolních vesnic ke každodenním událostem, docházelo přesto k sňatkům mezi lidmi z Rovenska a jiných vesnic a tím také měnil jazyk rodin. To je jenom jedna z možností, jak mohlo dojít k přemístění jihozápadočeské nářeční podskupiny do mluvnického projevu obyvatel obce Rovensko.

Od doby po druhé světové válce a především posledních deset let se setkává česká menšina v Banátě stále častěji s turisty a příbuznými z Čech, tímto způsobem se přímo setkávají s obecnou češtinou, přejímají ji a ubývá lidí, kteří aktivně používají nářečí.

Jazyk ústní lidové slovesnosti se liší od nářečí, je bližší obecné češtině.

¹⁰ JECH, Jaromír. České vesnice v rumunském Banátě. Praha, 1992, Ústav pro etnografii a folkloristiku v Praze

¹¹ LAMPRECHT, Arnošt. České nářeční texty. SPN. Praha, 1976, 44 s.

Český jazyk v ústní lidové slovesnosti je mnohem bližší naší obecné češtině, což je způsobeno působením učitelů v Rovensku. Výjimečně se zde objevují prvky nářečí, český jazyk všech žánrů ústní lidové slovesnosti má podobu obecné češtiny. Upozornila bych na několik vyskytujících se jevů, které opět svědčí o vlivu jihočeského nářečí. V písni „Po vandrokách“ se vyskytuje slovesný tvar s přehláskou - [viplila], jde o píseň, která mezi vesničany velmi oblíbená a je často zpívána. Tvaroslovné a hláskoslovné odchylky odpovídají odchylkám obecné češtiny. V druhé písni se zase vyskytuje spojení [diš sou přišli], které je známe z lidových písní z jižních Čech (Ten suchdolský rybník – ...leleli sou přes nej...). Pozoruhodné je prodloužení koncovky -á ve slově obá, neboť k němu nevede melodie písně.

Na rozdíl od této písně jsou zařikadla přednášená spisovnou češtinou, pouze s drobnými odchylkami. Lze se domnívat, že přesná formulace byla přesně zachována díky své čarovné moci.

Ústní lidová slovesnost určená dětem tento závěr jen potvrzuje, neboť právě v dětských žánrech je používána důsledně obecná čeština. Na rozdíl od našich škol se v oblasti rumunského Banátu věnuje veliká pozornost zachování folklórních tradic, dbá o to nejen rodina, ale samozřejmě i škola. Škola ovšem kromě udržení tradice dbá i na jazyk. Učitelé, jež musí absolvovat minimálně kurzy českého jazyka, pak vyučují obecnou češtinou.

Seznam použité literatury

- **BĚLIČ**, Jaromír. Nástin České dialektologie. Jaroslava Získalová. Praha : SPN, 1972. 464 s. Vysokoškolské učebnice.
- **DOKOUPIL**, Ivo. Prázdniny u krajanů : Turistika v Českých vesnicích rumunského Banátu [online]. Člověk v tísní, 2006 [cit. 2008-02-08]. Český. Dostupný z WWW: <<http://www.banat.cz/index.htm>>.
- **Euractiv** : národnostní (etnické menšiny) [online]. 2004 [cit. 2007-11-22]. Český. Dostupný z WWW: <[http://www.euractiv.cz/se/70/Narodnostni-\(etnicke\)](http://www.euractiv.cz/se/70/Narodnostni-(etnicke))>.
- **JECH**, Jaromír. České vesnice v rumunském Banátě. Praha , 1992, Ústav pro etnografii a folkloristiku v Praze
- **KUČERA**, Radek. ABZ.cz: slovník cizích slov: etnická menšina [online]. 2005, 2007 [cit. 2007-11-22]. Dostupný z WWW: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&typ_hledani=prefix&cizi_slovo=etnick%El+men%B9ina
- **LAMPRECHT**, Arnošt. České nářeční texty. SPN.Praha, 1976, 44 s.
- **ŠPICEL** , Alois, **ŠUBERT**, Václav. Rovensko. [s.l.] : [s.n.], 2007. 145 s.
- **ŠPOULA**, Stanislav. Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě. Praha, 1982. 184 s. FILOSOFICKÁ FAKULTA UNIVESITY KARLOVY, Katedra etnografie a folkloristiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Iva Heroldová, CSc.
- **VORÁČ**, Jaroslav, Česká nářečí jihozápadní, Praha

Seznam příloh

1. Presentace

2. Písňe z Rovenska - 2.1 *Ach synku, synku*

2.2 *Daleko, Široko*

2.3 *Darovalo mě děvčátko*

2.4 *Háječku, háječku*

2.5 *Chovejte matičky*

2.6 *Když jsem já šel přes háj*

2.7 *Martinská*

2.8 *Namluvil jsem si*

2.9 *Nový rok běží*

2.10 *Ovazuji vás stromy*

2.11 *Po Vandrokách*

2.12 *Seku, seku třísky*

2.13 *Růžičko červená*

2.14 *Ta rovenská omladina*

2.15 *Zdalo se mi, zdalo*

3. Církevní písňe

Přílohy

Prezentace

Hraje a zpívá Antonín Šubert.

1. Rovenské cedule, (srpen 2007)
2. Pohled na Rovensko do krchova (srpen 2007)
3. Pohled na Rovensko od krchova (srpen 2007)
4. Muž s vozem, Svatá Helena po cestě na Gerník (září 2007)
5. Ovce, po cestě mezi Svatou Helenou a Gerníkem (září 2007)
6. Pohled na Rovensko s typickými dřevěnými ploty (srpen 2007)
7. Pohled na Rovensko s typickými dřevěnými ploty (srpen 2007)
8. Obyvatelé Svaté Heleny (září 2007)
9. Obyvatelé Svaté Heleny (září 2007)
10. Dobytek, Svatá Helena (září 2007)
11. Rovensko, cesta na Gerník (srpen 2007)
12. Rovensko, cesta na Gerník (srpen 2007)

Zpívá dívka navštěvující ZŠ na Rovensku, doprovod A. Šubert

13. Den dětí organizovaný naší skupinou při příležitosti setkání rodáků, barvení barvami na sklo (srpen 2007)
14. Zaznamenávání rozhovoru na diktafon (srpen 2007)
15. Den dětí organizovaný naší skupinou při příležitosti setkání rodáků, barvení barvami na sklo (srpen 2007)
16. Vystoupení dětí během setkání rodáků. Děti jsou oblečeny v typických krojích (srpen 2007)
17. Vystoupení dětí během setkání rodáků. Děti jsou oblečeny v typických krojích (srpen 2007)
18. Vystoupení dětí během setkání rodáků. Děti jsou oblečeny v typických krojích (srpen 2007)

19. Vystoupení dětí během setkání rodáků. Děti jsou oblečeny v typických krojích (srpen 2007)
20. Nejstarší a nejmladší generace obyvatel Rovenska (srpen 2007)
21. Babičky před kostelem (srpen 2007)
22. Babičky před kostelem (srpen 2007)
23. Architektura na Rovensku (srpen 2007)
24. Jedno z nejstarších stavení na Rovensku (září 2007)
25. Zátíší, rumunská salaš po cestě z Gerníku na Rovensko (září 2007)
26. Koně ustájení „U mlýnkůch“, za Gerníkem směrem na Rovensko (září 2007)
27. Způsob sušení sena, rumunská salaš po cestě na Rovensko (září 2007)
28. Soustava funkčních vodních mlýnů, za Gerníkem směrem na Rovensko (září 2007)
29. Soustava funkčních vodních mlýnů, za Gerníkem směrem na Rovensko (září 2007)
30. Soustava funkčních vodních mlýnů, za Gerníkem směrem na Rovensko (září 2007)
31. Větrný mlýn, Rovensko (září 2007)
32. Žena Rumunského původu, po cestě ze Svaté Heleny do Gerníku. (září 2007)

1. Písňe z Rovenska

- vybrány byly písňe, které jsou pro Rovensko specifické

1. Ach synku, synku
2. Daleko, široko
3. Darovalo mě děvčátko
4. Namluvil jsem si
5. Ovazuji stromy, Seku, seku třísky
6. Radostné bylo mé mládí
7. Růžičko červená
8. Slunce se směje
9. Svatební písňe- U oltáře stála, Šel jest pánbůh, Vale Tobě marný světe, Slunéčko vyšlo,
10. Ta rovenská omladina
11. Velikonoční říkadla- Červený, čevený, Sedla vrána na trní
12. Vyjdu já si na vršíček
13. V zeleném háji
14. Za tou naší stodoličkou

Ach synku, synku

//:Ach synku, synku, doma- li jsi, ://

//:tatiček se ptá, oral- li jsi ://

//: Oral jsem, oral, ale málo,://

//: kolečko se mi polámalo.://

//:Když se Ti zlámalo, dej ho zpravit, ://

//: bych se Tě synečku, mohl zbavit.://

//:Proč Vy mě tatínku nerad máte, ://

//:že Vy mě z domova vyháníte.://

//:Nevyhánějte mě, já půjdu sám,://

//:sednu si na koně, budu husar.://

//:Já budu jezdit po silnici,://

//: vy budete platit kontrolaci.://

//: Já budu milovat hezký holky, ://

//: vy budete chodit do roboty://

Daleko, široko

Daleko, široko,
jsou rovenský pole,
po nich se prochází,
potěšení moje.

Prochází, zachází,
stále se obrací,
že její miláček,
z vojny se navrací.

Dočkat se nemohla,
do trávy usedla,
svý modrý očičky,
k nebesům pozvedla.

Ty hvězdo nebeská,
ty o ňom dobře víš
kde je a co dělá,
ty mě to nepovíš.

Tvůj miláček žije,
v Rusku za Karpaty,
Rus tam na něj hází,
šrapnely granáty.

Darovalo mě děvčátko

Darovalo mě děvčátko prstýnek zladený,

//: a já ji zase růži dal, na důkaz lásky svý.://

Netrvalo to dlouhý čas, mé růži zvadl květ,

//: a to děvčátko spanilé opustil celý svět. ://

Umírajíc mi pravila, hladíc můj jemný vlas,

//:neplač, však my se sejdeme u pána boha zas.://

Až Ty přijdeš pod nebesa, poznám Tě po prstýnku,

//: a na mých prsou uhlídáš spanilou růžičku://

Namluvil jsem si

Namluvil jsem si,

děvčátko hezký,

to mělo oči,

jak hvězdy jasný.

Mínil jsem si jí,

vzíti za ženu,

a tu mě přišlo jíti na vojnu.

Na dvanáct měsíců,

jsem odvedený,

jaké to trápení,

pro mé potěšení.

Za dvanáct měsíců vracím se domů,

bud' pozdravena cesta k domovu.

Ten náš kostelík,

stojí na vršíčku,

jaké to trápení,

po mojem srdéčku.

Ještě jednou se,

do něho podívám,

a jeho krásy uvnitř uhlídám.

Když jsem tam přišel,
co jsem tam viděl,
uprostřed kostela,
rakev ležela.

Kolem té rakve mládenci stáli,
a družičky žalostně plakaly.

Mládenci milí,
ukážete mi ji,
abych se podíval,
na líčka její.

//:Na hlavě měla, věneček zelený,
a v ruce proutek rozmarýnový.://

Ovazuji vás stromy

Ovazuji vás stromy, zítra bude mráz, mráz,

Nebudete rodit, posekám já vás, vás.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Seku, seku třísky

Seku, seku třísky,

kolik třísek nasekám,

tolik ptáků nahledám.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Radostné bylo mé mládí

Radostné bylo mé mládí,
rájem se mi zdál svět,
rodiče měli mě rádi,
byla jsem jako květ.

Když ještě byla jsem malá,
tatiček zemřel nám,
tenkrát jsem si myslívala,
ještě že matku mám.

Ten osud zlý,
neušetří ani to děvče chudé,
co ze mě nyní bude.

Má matka spí,
nic neslyši,
těžko je bez ní být,
chtěla bych za ní jít.

Chudobná komůrka malá,
v které teď sama spím,
ta se mi krásná vždy zdála,
ta byla štěstím mým.

V komůrce matička sladká,
ke mně se vinula,
připadá mi jak pohádka,
doba ta minulá.

Ten osud zlý,
neušetří ani to děvče chudé,
co ze mě nyní bude.

//:Má matka spí,
nic neslyší,
těžko je bez ní být,
chtěla bych za ní jít.://

Růžičko červená

Růžičko červená,
krví pokropená,
po celý zahrádce rozložená.
Musím Tě utrhnout,
kdybych měl zahynout,
na Tebe má milá zapomenout.

Když jsem šel po rynku,
slyšel jsem novinku,
že budou na vojnu děvčata brát.
Jak jsem to uslyšel,
hned jsem se potěšil,
že budu s mou milou mašírovat.

Když jsem šel k muzice,
bral jsem ji do tance,
ona mě pravila, že mě nechce.
Sis ruce neumyl,
ty bys mě pošpinil,
včera jsi miloval jiné děvče.

Vy pane hejtmane,
jak to uděláme,
aby mě má milá ráda měla.
Jdi k vodě, umyj se,
šátečkem utři se,
bude Tě milovat hezké děvče.

Kdyby byla jiná,
zlatem obložená,
a moje Andulka samé bláto.
Nedbal bych já na to,
oškrabal bych bláto,
že moje Andulka stojí za to.

Slunce se směje

Slunce se směje, svět se raduje,
překrásný svět se raduje,
matka synu zabraňuje,
aj, aj, nebudem svoji.

Andulko milá, jsi-li upřímná,
až ty budeš po večeri,
vyjdi ke mně ven ze dveří,
aj, aj, sama jediná.

Andulka milá, ze dveří vyšla,
neslyšela ani šustnout,
ani kramflíčkama klepnout,
aj, aj, smutná zůstala.

A na druhý den, smutná novina,
že můj milý těžce stůně,
že mu žádněj nepomůže,
aj, aj, jen jeho milá.

Andulka milá, do lékárny šla,
nakoupila tolik léků,
kolik to do roka je dnů,
aj, aj, nic na to není.

A na třetí den, rakev nesou ven,
po straně šest mládenečků,
každej má svoji družičku,
aj, aj, a v ruce svíčku.

Andulka milá, kráčí za nima,
z rozmarýny věnce nese,
srdečko v ní jen se třese,
aj, aj, pláče naříká.

A vy rodiče, co z toho máte,
že jste synu zabránili,
v lásce k svému potěšení,
aj, aj, teď naříkáte.

Vy rodičové, příklad si vemte,
byste dětem nebránili,
by si braly, co by chtěly,
aj, aj, co se jim líbí.

Svatební písně

U oltáře stála

U oltáře stála, sobě rozjímalá,
když svému milému ruku podávala.

Nemůže jinak být, musím tvoje býti,
do své plné smrti musím tvoje býti.

Ach, vy svatebčané, zpívejte vesele,
pokud já mám věnec na panenské hlavě.

Až já odtud přijdu, tak truchlivá budu,
kterak na matičku smutná zapomenu.

Má matička drahá okolo mě chodí,
ani to slovíčko ke mně nepromluví.

Má milá matičko, promluvte slovíčko,
brzy mě ztratíte jako strom jablíčko.

Cožpak vy družičky, ty co tu stojíte,
a smutné očičky, skrz mě je kropíte?

Nejstarší družičko, promluvte slovíčko,
brzy mně ztratíte jako klas zrníčko.

Až mně budou věnec z hlavy sundávati,

a tu babičinku na hlavu dávati.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Šel jest pámbu, šel do ráje

Šel jest pámbu, šel do ráje,

Adam za ním pospíchaje.

Když jsou přišli prostřed ráji,

pámbu praví Adamovi.

Ze všech stromů požívejte,

jen jednoho vynechejte.

Který stojí prostřed ráje,

modrým kvítkem prokvétaje.

Učinil se ďábel hadem,

podved' Evu i s Adamem.

Utrh' jabko velmi prudce,

a podal ho Evě v ruce,

Jez Adame, jez to jabko,

což jest po něm velmi sladko.

Tak se obá prohřešili,

z ráje ven vyhnáni byli.

Dal jim pánbu po motyce,
a poslal je do vinice.

Běžte, běžte a kopejte,
chleba sobě dobývejte.

Než se chleba dokopali,
tak se obá naplakali.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Vale Tobě marný světe

Vale Tobě marný světe, vale Tobě dávám,
do ráje rozkoše světa choditi přestávám.

Již se loučím s mláďenci a pannami všemi,
pod krásnými věnečkami nemohu být s vámi.

Neb jsem vešla do zahrádky, jež je štěpovaná,
v pěti ran krve prolití mého Krista Pána,

Naklonila jsem hlavy své, spadly drahé kvítí,
a mě nyní plésti budou sedmerou svátostí.

V té zahrádce Boha Otce a to v jeho trůnu,
že mám míti postavenou manželskou korunu.

Opustila jsem já pro ni a to stav panenský,
oblíbila jsem si sobě vstoupit v stav manželský.

Ach, mé milé rodiče, a přátelé mojí,
potěšte se v mém zármutku, který já mám nyní.

Vy mě těšiti nechcete, jen mě odmlouváte,
místo, kde jsem se zrodila mně dáti nechcete.

Copak já už tady nemám patrona žádného,
že já musím odejít z domu otce mého.

Ach, má milá matičko, pro Boha Vás prosím,
za vaší mateřskou lásku a starost největší.

Hned jak jste mě, má matičko, pod srdcem nosila,
a od mojí maličkosti o mě se starala.

Ach, můj upřímný tatíčku, já Vám též děkuji,
za Vaši otcovskou lásku štěstí Vám vinšuji.

Milí bratři a přátelé, nemůže jinak být,
musíme se v dnešní době, spolu se rozloučit.

Vy mládenci a družičky, pojďme spánembohem,
pochválen buď Ježíš Kristus až na věky, amen.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Slunéčko vyšlo

Slunečko vyšlo nad hory, svítí krásně k západu,
dočkala jsi poslední den, ten víc čekat nebudeš.

Svého otce i matičku musíš dnes opustiti,
v chrámě božím před oltářem, na vždy se zavázati.

A teď vcházíš do zahrady, kde jsou kvítky všech druhů,
které nám Kristus daroval, učením svých třech roků.

Jak jen každý kvítek drahý na mou hlavu stavějí,
a na znamení koruny věneček Ti dávají.

Bohu se já odevzdávám, s vámi se smutně žehnám,
mému otci i matičce na stokrát ruce líbám.

Nejmilejší a upřímné mé rozmilé rodiče,
zaplať vám Bůh stonásobně za vaše dobré srdce.

Ach, moje milé rodiče, povinnost mám i já k vám,
abych vám oboum přemilým upřímně poděkoval.

Zaplať vám otec nebeský za vaše vychování,
za vaši upřímnou lásku, námahu každodenní.

Posledně se s vámi loučím a domu pryč odejdu,
mou nejmilejší matičku při sobě mít nebudu.

Těž ani bratříčka mého, tatíčka upřímného,
a všechny mé kamarádky, budou vzdálené všechny.

Prosíme vás rodičové, byste nám odpustili,
čím jsme se vám až do dneska v životě provinili.

My vám za vše slibujeme poslušnost a svou lásku,
dej vám Bože dlouhý život a radost nebeskou.

Sbohem naše kamarádko, sbohem mi Ti dáváme,
Bůh Ti žehnej v tvém životě, to Ti všechny přejeme.

Dnes vám odpustit musíme a s vámi se loučíme,
/:Do pěti ran Krista pána všechny vás poroučíme:/

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Ta rovenská omladina

Ta rovenská omladina,
roste pěkně nahoru,
přijeli tam oficiři,
sebrali je na vojnu.

Jen jednoho nesebrali,
ten na vojnu nemusí,
ten má holku namluvenou,
ten se oženit musí.

Nežehněte se tak za mlada,
užívejte svobody,
až se jednou oženíte,
nesmíte do hospody.

Já lituju, má milá matičko,
že jsem se brzo vdala,
ted' je chlapců na tisíce,
já bych je milovala.

Já lituju můj milý tatíčku,
že jsem se brzo ženil,
ted' je holek na Rovensku,
já bych za nima chodil.

Velikonoční koleda

Červený, červený

Červený, červený,
nemáte-li červený,
dejte nám bílý,
slepička vám snese za kamny jiný.
Za kamny v koutku,
na zeném proutku,
ten proutek se otočí,
korbel vína natočí.
Jen vy páni píte,
jen s neopíte.
Kdybyste se opili,
nedostali byste,
koláče s povidly.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

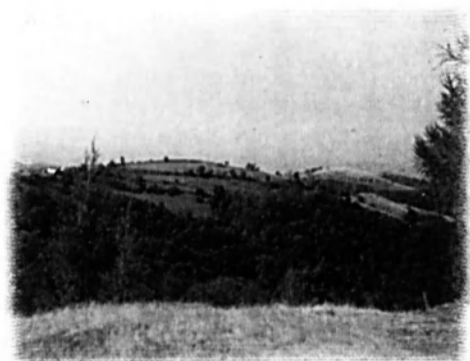
Sedla vrána na trní

Sedla vrána na trní,
a ta druhá vedle ní.
Až ta druhá slítne,
píšťalka se slíkne.

Sebral: Mgr. František Šubert, Rovensko, 1983

Vyjdu já si na vršíček

Vyjdu já si na vršíček,
k Rovensku se podívám,
orá-li tam můj Jeníček,
já si na něj zavolám.

Pojď Jeníčku,
pojed' domů,
zanech toho orání,
pojedeš mi pro doktora,
hlava mě tuze bolí.

A já domů nepojedu,
ještě mám svůj joch orat,
pročpak si se nestyděla,
před lidma na mě volat. "

A já jsem se nestyděla,
před lidma na Tě volat, "
pročpak jsi se ty nestyděl,
před lidma mě milovat.

Vyletěla holubička,
vyletěla nahoru,
pročpak jsi se můj Jeníčku,
proč si se dal na vojnu?

A já jsem se na vojnu dal,
vojna se mi líbila,

abych viděl, jak se bijou,
Francouzové s Čechama.

V té naší malé chaloupce

//:V té naší malé chaloupce, v který jsem zrozený,://

//:v té já chci žiti, umříti a pochován býti.://

//:Pojď ke mně, milá Mařenko, já Ti něco povím,://

//:povím já Ti, že naší lásce brání rodiče.://

//:Nám žádněj v lásce nebrání, ani ta černá zem?://

//:půjdeme k vodě hluboký, skočíme tam do ní.://

//:Když přišli k vodě hluboký, vlnky se dělaly,://

//:milenci se políbili, do vody skočili.://

//: Co vy milí rodiče, co teď z toho máte, ://

//:že jste nám lásce bránili a teď naříkáte://

V zeleném háji

V zeleném háji,
slavíček pěje,
pověz ty mě, má Mařenko,
kdy budeš moje.

Já Ti nepovím,
já sama nevím,
já jsem ještě mladé děvče,
milovat neumím.

Pověz ty mě však,
zda –li ty mě dáš,
ten věneček z bílých růží,
co na hlavě máš?

Ten já Ti nedám,
Jeníčku milý,
byli by mě rodičové,
v každíčkou chvíli.

Nebudou Tě bít,
budu k vám chodit,
budu o tvou pravou ručku,
rodiče prosit.

Až ty půjdeš k nám,
nechodívej sám,

vem si s sebou kamarády,
přes zelený háj.

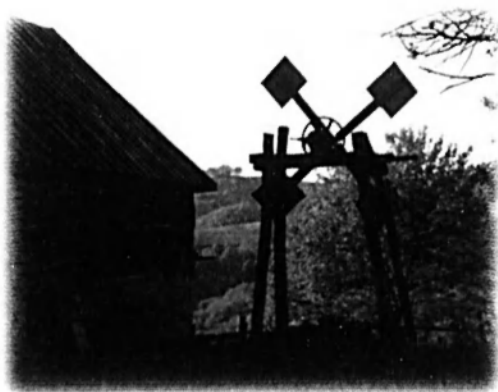
V zeleném háji,
na Tě čekají,
tví falešní kamarádi,
že Tě zabějí.

Nezabijou mě,
nebojím já se,
mám šavličku ocelovou,
vysekám já se.

Ne vysekáš se,
je jich na Tě moc,
nebudeš moc t zavolati:
„Milenko dobrou noc!“

Dobrou noc dávám,
všem rovenským pannám,
//:jen té mojí z nejmilejších,
dobrou noc nedám.://

Za tou naší stodoličkou

Za tou naší stodoličkou,
za tou naší stodoličkou,
loučil se Jeník, loučil se Jeník,
loučil se Jeník s Anduličkou.

Komu já Tě Anduličko,
komu já Tě Anduličko,
komu já Tě, komu já Tě, komu já Tě,
tady zanechám.

Zanechám Tě kamarádům,
zanechám, tě kamarádům,
až já se vrátím, až já se vrátím,
až já se vrátím, Tě dostanu.

Když jsem z vojny domů přišel,
když jsem z vojny domů přišel,
Anduličku, Anduličku,
Anduličku jsem tam nenašel.

Odloudil ji můj kamarád,
odloudil ji můj kamarád,
protože ji měl, protože ji měl,

protože ji měl ze srdce rád.

Co's Andulko, co's dělala,

co's Andulko, co's dělala,

že jsi tak na mě, v tej krátkej době,

že jsi tak na mě zapomněla.

Nechtěla jsem, musela jsem,

nechtěla jsem, musela jsem,

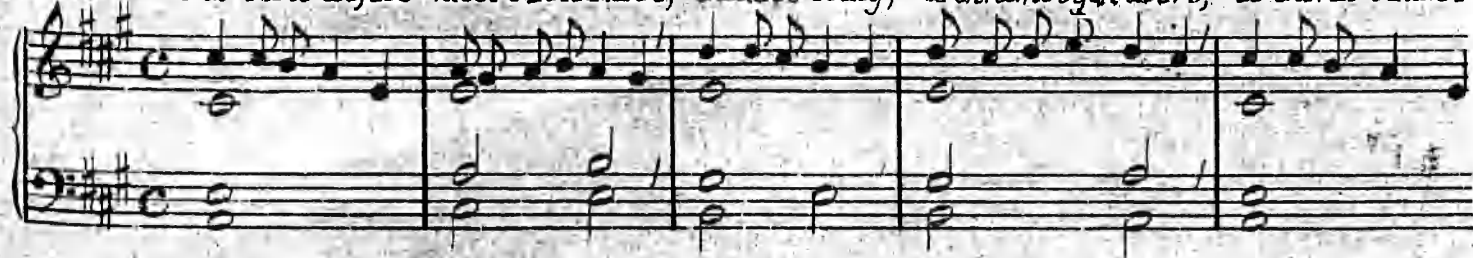
//: před oltář kleknout, ručičky sepnout,

carararára musela jsem. ://

Jubilejní Svatováclavská hymna

P. Dokoupil-Suchý

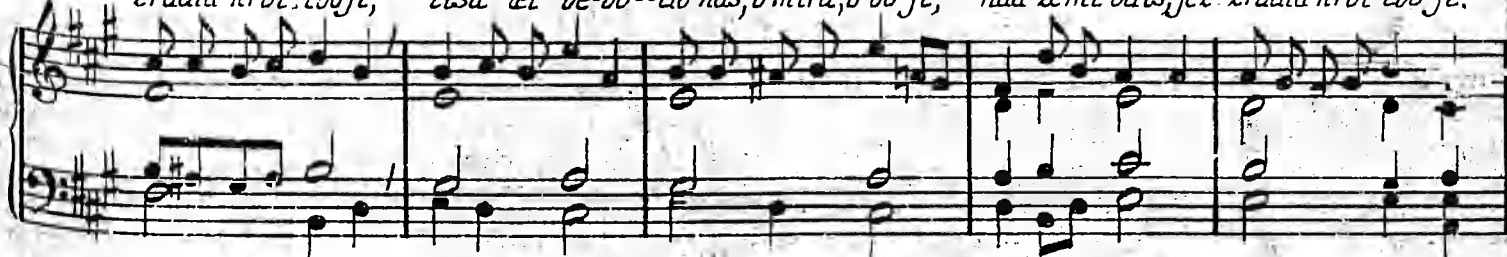
1. Jiz tisic let, cos klesl v Boleslavi, Uáclave svatý, u chrámových dveří, co cherub v dlaní

vložil palmu slávy a rubínový vínek do kadeří. Tisic let, Ue-vo--do náš, v míru, v boji nad zemí bdíš,

zrudla krvi tvoji, tisic let ve-vo--do náš, v míru, v bo-ji, nad zemí bdíš, jež zrudla krvi tvo-ji.

Mešní písně obecné.

2. Hl-o-s-po-di-ne, všech vě-ci ša-ne,, my pro-sí-me po-korně te-be, za smi-lo-vá-ní.
Uš-e-mo-hou-ci Ot-če ne-be-sky, pá-tr la-ska-vě na lid svůj zemský, Ot-če, smi-luj se.

Chri-ste, Sy-nu Bo-ží, věčná nes-ti-hlá moudrosti, sej-di knám z vy-so-ski k-ra-li ža-dou-ci,
jenž jsi se byl v-te-lil, a-bys li-di hříchů zho-stil, sm-rti věčné zpro-shil, Chri-ste smi-luj se.

Hl-o-s-podi-ne o Du-še svatý, U-lě-si-te-li pravý, nauš-tiv nás svým i da-ry a buď v-ždy s nami
po-síl-ni nás ve vi-re ži-vě i v každé cno-sti sua-tě, z své mi-lo-sti bo-hatě, Pa-ne smi-luj se.

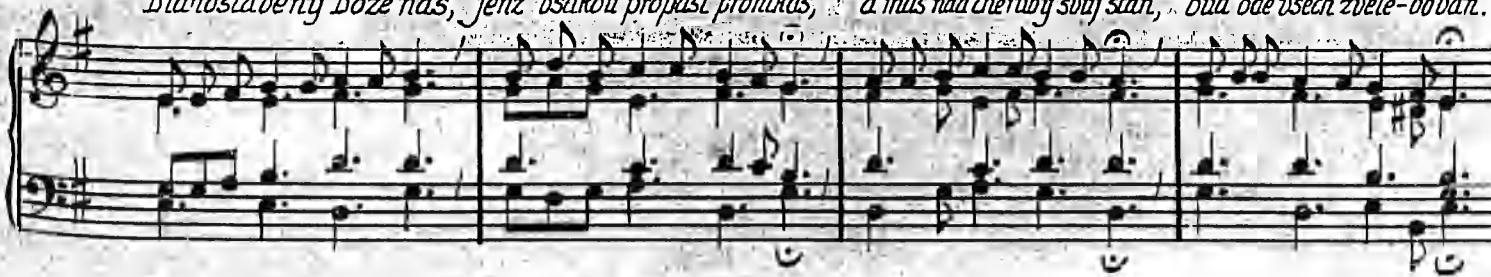
Gloria.

Buď sláva Bohu na nebi a pokoj lidem na zemi, do-brou vůli ma-jí-ci-mu, Pa-na Boha chvá-li-ci-mu.

Graduale.

Blahoslavený Bože náš, jenž úsakou propast pronikáš, a máš nad cheruby svůj stan, buď ode všech zvele-bován.

Kredo.

Uvěříme v Bo-ha jednoho, Otce, tvůrce vše-mo-cne-ho, jenž svým slovem ne-be, ze-mi stvořil s vše-li-ky

mi tvo-ry. Obětování. Uzácná o-běť se ti chystá, Bo-že, Ot-ce za-ska-vý, podle vůle Je-zuotrista k něž ti da-ry při-pra-ví: da-ry tvo-je

chleba a vína, o-bě bude promě-něno, jakož Syn tvůj po-vě-deł, prv než na Gol-go-ře pněł.

Sanctus.

Nej-mocnější Bo-že, Otce vždycky svať, nej-moudřejší Synu Boží sva-ť, neidobro-ťi-věj-si

Je--še-li, v dárech hojný, mi-losti vlny. Duše sva-tý, Hospodin jsi Bůh zástupců. plna jsou ne-be-se

Po pozdvihování:

i všecka zeme vši své sla-vy, ve-lebnosti, mo--ci, chvály.

Ve--sel-te se, vě--ří--cí, ro-
lá-ska věčně bla--ži--cí ho-

došl se vám sta--la.

vám u-chy-sla--la, za pokrm se vám ma-na divná poskytu--je, ví-tejte svého Sa-na, za

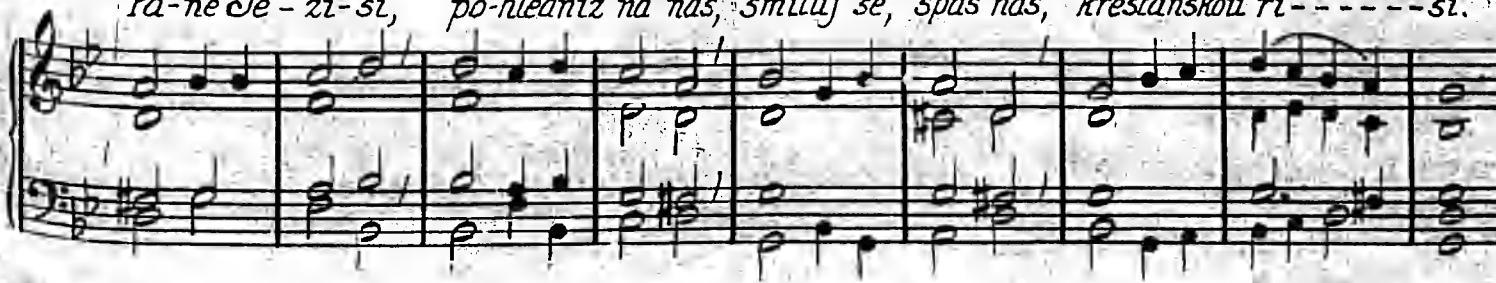
Křis-tus byl--je, Ky-rie e-lei--son!

Agnus

Be--rátku li-chý, jenž snímáš hříchy,

Pa-ne Je--ži-ši, po-hlédniž na nás, smiluj se, spas nás, křesťanskou ří-----ší.

Ke konci.

Pro své sva-té rá-ny, Pa--ne, pro záslu-hy ne-přebra--né. smiluj se nad ná-mi!

želnice, jenž le pod svou křídla bráva, jako plod svůj orlice

6.

Shledni, Bože, s nebes vyso

kostru milé k svať o-běti, kterouž konat chceme vzkrouše-nosti, smrti Sa-ně k paměti;

nepo-hrdej ka-jí-cí - - mi syny, pohled' hvari milostnou, zahlad, Otce, naše mnohé vi-ny,

Po pozdvihování.

pro smrt Sy-na žalostnou.

O nás Jezu, ty jsi dobrovolně slávy své se o - bloupil

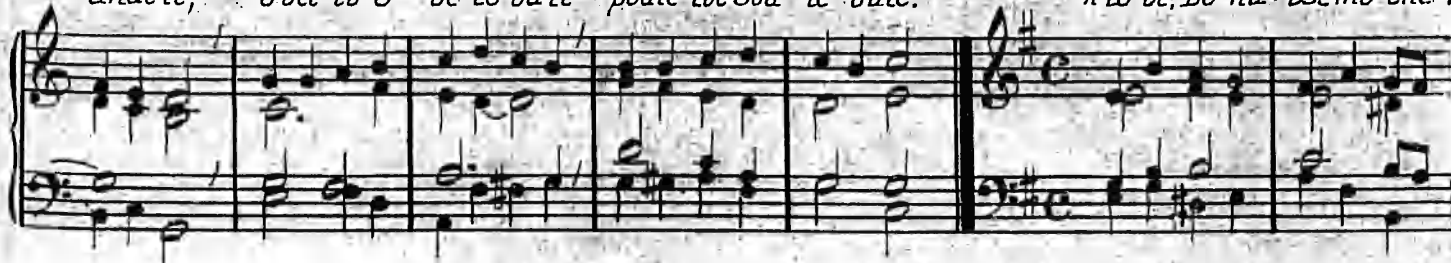
oys na kříži za nás umřel bolně a z brestu nás vykoupil. Ój, ty duši za pokrm se dáváš

v pře-po-divné Svátosti, co je člověk, že ty ne-u-stáváš blažil ho svou milo-stí 2

3. Bo-ze před li-ou ve-le-bnash, na ko-le-na pa-dá-me,
zapal v srdcích svou mi-lo-sť, o-hňá-ňi, zá-dá-me, bychom lebe mi-lo-va-ti. jak u ne-be

andělé, obět' ti o-bě-žo-va-li podle tvé sva-té vůle. 4 Ja-ko důlky k Otci své-
k to-bě, Bo-hů všemo-cne-

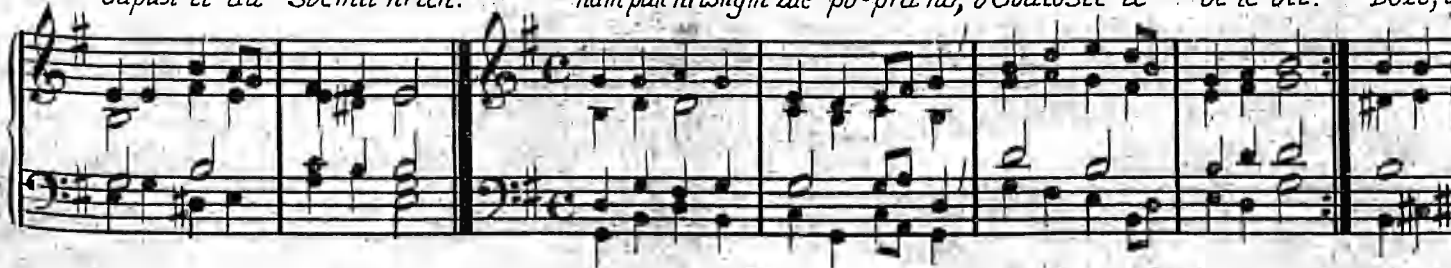

o-bra-ci-me s du-vě-rou, z kormoutčenou mysl svou: Vyslyš, Otče, naše křání, na svém trůně v nebe-sích, zjev nám svoje smi-lo-
st.

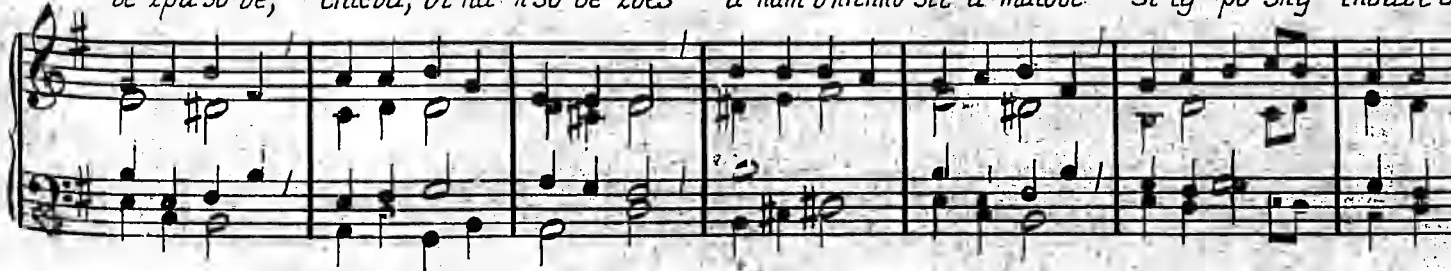

Po pozdvihování.

odpušť li-du svěmu hřích! Che-ru-bi-num jesti da-no, Je-zu, na tě v nebi zříš, nám pak hříšným zde po-pra-no, v Svatosti tě ve-le-bi-š. Bože, ž.

ve způ-so-be, chleba, vi-na k so-bě zveš a nam v kreh-ko-s-ti a mal-lo-bě sí-ly po-sky-tnouti ch

5. Pozdvihni se, du-še, z prachu, za-leť krajským konči-nám;
z bázní, a-le be-ze strachu, ustup tam v o-nen věčný chrám! Onť tam, jenž če o-sří-hává ja-ko su

